

Työeläkelaitoksille

LISÄOHJEITA EU:N SOSIAALITURVASÄÄNNÖSTEN SOVELTAMISESTA

ETA-sopimuksen sosiaaliturvasäännösten vaikutuksista työeläkkeisiin on annettu ohjeet yleiskirjeessä A 70/93. Tässä yleiskirjeessä täydennetään näitä ohjeita Eläketurvakeskuksessa toimivan, EU-eläkeasioita käsittelevän Kaiho-työryhmän kannanotoilla.

Yleiskirje on tarkoitettu niille eläkelaitosten toimihenkilöille, jotka käsittelevät eläkeasioita, joissa sovelletaan EU:n sosiaaliturvasäännöksiä.

Eläketurvakeskus kokoaa myöhemmin tämän yleiskirjeen ja yleiskirjeen A 70/93 ohjeet yhteen ja lähettää nämä ETA-kansion muutosivuinä eläkelaitoksille.

Tässä yleiskirjeessä käytetään lyhennettä EU- ja sillä tarkoitetaan myös ETA-maita Norjaa ja Islantia.

ELÄKETURVAKESKUS

Seppo Pietiläinen

Pentti Koivisto

Lakiosasto

29.6.1995

SISÄLLYSLUETTELO

LISÄOHJEITA EU:N SOSIAALITURVASÄÄNNÖSTEN SOVELTAMISESTA

1	HAKEMUSTEN KÄSITTELY	1
1.1	Eläkehakemuksen vireilletulopäivä	1
1.2	Eläkkeen maksaminen takautuvasti ulkomaille	2
1.3	Viivästyskorotus	2
1.4	Tarkistushakemus vai EU-hakemus	3
1.4.1	Tarkistus.	3
1.4.2	Uusi eläke toisesta maasta	3
1.4.3	Osaeläkkeen muuttuminen täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi	4
1.4.4	Suojasäännös	5
1.4.5	Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi.	5
1.4.6	Vanhuuseläke alennetussa eläkeiässä.	6
1.4.7	Määräaikaisen työkyvyttömyyseläkkeen jatkaminen	7
1.5	Yksilöllinen varhaiseläke	7
1.6	Asiakirjojen lähettäminen ja tietojen hankkiminen	8
1.7	Hylkäyspäätöksen jälkeen uusi hakemus	8
1.8	Ennakoilmoitusmenettely EU-hakemusten käsittelyssä	9
1.9	Työttömyyseläke ja Ruotsin varhennettu vanhuuseläke	9
1.10	Teoreettisen laitoksen määräytyminen.	9
1.10.1	Valtion LEL-työsuhteet.	9
1.10.2	Viimeisen laitoksen periaate ja tulevan ajan pro rata -eläke.	10
1.10.3	Rinnakkaiset työsuhteet ja tulevan ajan pro rata eläke	10
1.10.4	Julkisen sektorin vanhuuseläkkeellä olevalle TEL-vapaakirja EU-säännöin	10
1.11	Eläketietoliikenne muihin sopimusmaihiin	10
1.12	Käsittelevä laitos eräissä tilanteissa.	10
1.12.1	Kela käsittelevänä laitoksena	11
1.12.2	Eläketurvakeskus käsittelevänä laitoksena.	12
1.13	Ei työeläkelakien piiriin kuuluvia työsuhteita tai yrittäjätoimintaa	13
1.14	Voimaantulovaihe.	13
2	VAKUUTUSKAUSITODISTUKSET	14
2.1	Eläkelaskennassa huomioon otettavat Suomen vakuutuskaudet.	14
2.2	Ruotsin vakuutuskaudet.	18
2.3	Englannin vakuutuskaudet.	20
2.4	Saksan vakuutuskaudet	20
3	ELÄKKEEN MÄÄRÄYTYMINEN	21
3.1	EU-säännökset ja tuleva aika vapaakirjaeläkkeessä	21
3.2	Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen säännökset ja tuleva aika	22
3.3	Eläkkeen laskeminen, kun oikeus eläkkeeseen vain Suomesta.	24

Lakiosasto

29.6.1995

3.3.1	"Puhdas kansallinen"	.24
3.3.2	Tulevan ajan oikeus muun EU-maan vakuutuskausien perusteella.	.24
3.3.3	Eläkeoikeus muun EU-maan vakuutuskausien perusteella.	.25
3.4	Työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen.	.26
3.5	Työkyvyttömyyseläke Suomesta entisiin perusteisiin.	.28
3.6	Kertasuoritus ja EU-säännökset.	.29
3.7	Rajoitussäännöksen vaikutus tulevaan aikaan	.29
3.8	Eläkkeen karttuminen eläkkeellä ollessa, kun tuleva aika liitemääräyksen VI perusteella.	.30
3.9	Alle 1 kk:n työsuhde ja liitemääräyksen VI soveltaminen.	.30
3.10	Vanha MEL-eläke ja EU-säännösten mukainen TEL-eläke	.30
3.11	Pro rata -laskenta Ruotsissa.	.31
3.12	Kuntoutusrahan laskeminen	.31
3.13	Voimaantulovaiheen suojasäännös	.31
3.14	Sekalaista.	.32
3.15	Liikennevakuutus- ja tapaturmakorvausten yhteensovitus	.32
4	PÄÄTÖKSET	.33
4.1	Väliaikainen päätös	.33
4.2	Lopullinen päätös	.33
4.2.1	Vanhuuseläkkeet.	.34
4.2.2	Seurannaisvapaakirjat.	.34
4.2.3	Työttömyyseläke.	.34
4.3	Lopullinen päätös harkinnan jälkeen	.34
4.3.1	Vapaakirjaeläkkeet	.35
4.3.2	Tulevan ajan eläke vain Suomesta	.35
4.3.3	Työkyvyttömyyseläkkeiden jatkopäätökset.	.35
4.4	Lopullinen päätös osaeläkeoikeudesta.	.35
4.5	Lopullinen päätös työkyvyttömyyseläkkeestä.	.36
4.6	Lopullinen päätös useista väliaikaisista päätöksistä.	.36
4.7	Lopullisen päätöksen lähettäminen	.37
4.8	Yhteenvetopäätösten rekisteröinti	.38

Lakiosasto

29.6.1995

1
HAKEMUSTEN KÄSITTELY

1.1
Eläkehakemuksen vireilletulopäivä

1.1.1994 alkaen EU-säännösten mukaan eläkehakemus tulee vireille muissakin jäsenvaltioissa sinä päivänä, jona se jätettiin jonkin jäsenvaltion vakuutuslaitokselle. Tätä säännöstä sovelletaan 1.1.1994 tai sen jälkeen vireille tulleisiin hakemuksiin.

Ennen 1.1.1994 tehdyt hakemukset

Kun eläkehakemus on tehty toisessa EU-maassa ennen 1.1.1994, hakemuksen vireilletulopäivä Suomessa riippuu siitä, onko kysymyksessä a) sopimusmaa vai b) ei-sopimusmaa. Sopimusmaiden kohdalla eroa on lisäksi sillä, onko kysymyksessä jokin Pohjoismaista vai muu sopimusmaa.

Vireilletulopäivällä on merkitystä, jos eläke myönnetään takautuvasti. Viivästyskorotukseen sillä ei sen sijaan ole vaikutusta (ks. kohta 1.3).

a) Sopimusmaat

Pohjoismaat

Vanhassa pohjoismaisessa sopimuksessa ei ollut mainintaa toisen maan vireilletulopäivän hyväksymisestä. Vanhan sopimuksen mukaan vireilletulopäiväksi tuli Suomen hakemuksen vireilletulopäivä.

Jos vireilletulopäivä toisessa Pohjoismaassa on ennen 1.1.1994 ja hakemus välitetään Suomeen E-lomakkeella 31.12.1995 mennessä, vireilletulopäivä on 1.1.1994. Jos hakemus välitetään Suomeen vasta 1.1.1996 tai sen jälkeen, vireilletulopäivä on hakemuksen Suomeen jättöpäivä. Nämä säännöt ovat asetuksen 1408/71 artiklan 94 mukaisia.

Esimerkki

Työkyvyttömyyseläkehakemus on tullut vireille Ruotsissa 14.11.1993. Eläketapahtuma oli sattunut 3.2.1993. Hakemus on saapunut Suomeen 10.1.1994. Koska hakemus on saapunut Suomeen ennen 31.12.1995, hakemuksen vireilletulopäivä Suomessa on 1.1.1994. Suomen eläke myönnetään enintään vuosi taannehtivasti hakemuksen vireilletulosta ("eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta", TEL:n 4 §:n 3 momentti). Vuosi taannehtivasti hakemuksesta olisi tässä tapauksessa 1.2.1993, mutta koska eläketapahtuma oli sattunut 3.2.1993, Suomen työkyvyttömyyseläke myönnetään 1.3.1993 alkaen.

Lakiosasto

29.6.1995

Muut sopimusmaat Suomen on hyväksyttävä vanhan sosiaaliturvasopimuksen mukaiset säännöt vireilletulopäivistä. Yleensä toisen maan vireilletulopäivä hyväksytään Suomessa. Espanjan ja Kreikan sopimuksissa on rajoitus, jonka mukaan Suomen hakemuksen tulee saapua tänne 6 kuukauden kuluessa alkuperäisen hakemuksen tekopäivästä. Jos hakemus saapuu tätä myöhemmin, vireilletulopäivä on päivä, jona hakemus saapuu Suomeen.

b) Ei-sopimusmaat

Edellä kuvatut asetuksen 1408/71 94 artiklan säännöt pätevät myös ei-sopimusmaiden kohdalla. Jos hakemus toimitetaan Suomeen 31.12.1995 mennessä, vireilletulopäivä Suomessa on 1.1.1994, vaikka hakemus on tullut toisessa EU-maassa vireille ennen 1.1.1994.

Esimerkki

Suomeen vuonna 1994 tullut EU-hakemus on tullut vireille toisessa EU-maassa kuntoutusasiaana jo vuonna 1991 ja toisen EU-maan eläkelaitos on ottanut eläkehakemuksen vireilletulopäiväksi kuntoutusasian vireilletulopäivän. Suomessa hakemuksen vireilletulopäivä on 1.1.1994.

Vireilletulopäivän merkitseminen

Jos ulkomailta Suomeen saapuneeseen hakemuslomakkeeseen ei ole merkitty vireilletulopäivää, Eläketurvakeskus merkitsee vireilletulopäiväksi sen päivän, jona hakemus on allekirjoitettu. Jos allekirjoituspäivää ei ole merkitty, Eläketurvakeskus merkitsee vireilletulopäiväksi sen päivän, jona hakemus saapui Eläketurvakeskukseen. Jos eläke tulee myönnettäväksi takautuvasti, on hakemuksen todellinen vireilletulopäivä kuitenkin selvitettävä Eläketurvakeskuksen UM-jaoston välityksellä.

1.2**Eläkkeen maksaminen takautuvasti ulkomaille**

EU-säännökset eivät velvoita eläkkeen maksamiseen muuhun maahan ajalta ennen 1.1.1994, vaikka eläke Suomessa myönnettäisiin takautuvasti vuoden ajalta eläkehakemuksen vireilletulopäivää seuraavan kuukauden alusta lukien. Jos kyseisen maan kanssa ei ole ollut eläkkeen maksamiseen velvoittavaa sosiaaliturvasopimusta, yksityisen sektorin eläkkeen maksamiseen ulkomaille ajalta ennen 1.1.1994 tarvitaan Eläketurvakeskuksen lupa.

1.3**Viivästyskorotus**

Viivästyskorotusta laskettaessa hakemus katsotaan jätetyksi vasta, kun hakemus ja tarvittavat liitteet (esim. kaikki tarvittavat ulkomaan vakuutuskausitodistukset) ovat saapuneet Suomen toimivaltaiselle

Lakiosasto

29.6.1995

laitokselle (Eläketurvakeskus, Kela tai työeläkelaitos). Viivästyskorotus lasketaan vasta lopullista päätöstä annettaessa, kun kaikki tarvittavat tiedot ovat saapuneet. Vaikka EU-hakemuksen johdosta maksettaisiin vain kansallinen vapaakirjaeläke, lasketaan viivästyskorotus EU-säännöin.

1.4

Tarkistushakemus vai EU-hakemus

1.4.1

Tarkistus

Ennen 1.1.1994 myönnettyt EU-maiden eläkkeet voidaan eläkkeensaajan pyynnöstä tarkistaa EU-säännösten mukaisiksi (asetuksen 1408/71 94 artikla). Tarkistusta ei tehdä viran puolesta, vaan sitä on haettava.

Jos tarkistusta on pyydetty vuoden 1995 loppuun mennessä, oikeus tarkistettuun yhteismäärään on 1.1.1994 lukien. Jos tarkistusta pyydetään myöhemmin, uutta määrää voidaan maksaa tarkistuspyynnön jättämisestä seuraavan kuukauden alusta lukien.

Jos Ruotsissa on tarkistuspyyntö vireillä ja Eläketurvakeskus lähettää Ruotsiin Suomen vakuutuskausitodistuksen, Eläketurvakeskuksen UM-jaosto pyytää näissä tapauksissa aina myös Ruotsin vakuutuskaudet. Saatuaan kaikki vakuutuskaudet Ruotsista UM-jaosto lähettää molempien maiden kaudet teoreettiselle laitokselle eläkkeen laskemista varten. Eläkelaitos ilmoittaa maksussa olevan eläkkeen määrän ja eläkkeen määrän EU-säännösten mukaan laskettuna UM-jaostolle, joka toimittaa tiedon edelleen Ruotsiin. Eläkkeiden määrät ilmoitetaan samassa indeksitasossa (vuoden 1994 indeksitasossa, jos tarkistus tehdään 1.1.1994 alkaen, ja muutoin tarkistusajankohdan indeksitasossa).

Ruotsin ja Suomen välillä on tulkintaerimielisyys työeläkkeiden tarkistamisesta. Ruotsi katsoo, ettei työeläkkeitä, joissa eläketapahtuma on ennen 1.1.1994, voi tarkistaa EU-säännösten mukaisiksi. Asia on edelleen kesken.

1.4.2

Uusi eläke toisesta maasta

Suomen 1.1.1994 maksussa oleva eläke tarkistetaan EU-säännösten mukaiseksi myös silloin, kun muu EU-maa myöntää eläkkeensaajalle uuden eläkkeen. Tällöin uutta eläkettä koskeva hakemus on "täyden EU-kieroksen" hakemus. Suomen eläke tarkistetaan asetuksen 1408/71 49 artiklan 2 kohdan mukaisesti, koska hakijalle myönnetään eläke, jossa on uusia vakuutuskausia. Tarkistus tehdään taannehtivasti muun EU-maan eläkkeen alkamisesta lukien, kuitenkin aikaisintaan

Lakiosasto

29.6.1995

1.1.1994 alkaen. Jos eläkkeen määrä ei kuitenkaan muutu EU-säännöksiä sovellettaessa, eläkelaitos ei anna uutta päätöstä asiassa. Eläkelaitos lähettää entisen päätöksensä ja tiedon maksussa olevan eläkkeen määrästä käsittelevälle laitokselle yhteenvetopäätöstä varten. (Vrt. kohta 1.10.4.)

Esimerkki

Suomesta työttömyyseläkettä saava henkilö hakee Ruotsista vanhuuseläkettä 65 vuoden iässä eikä hän ole saanut aikaisemmin Ruotsista eläkettä. Ruotsiin tarkoitettu vanhuuseläkehakemus pannaan Suomessa viireille EU-hakemuksena. Koska Ruotsin eläke on vanhuuseläke (johon ei koskaan liity tulevaa aikaa), Suomen eläkkeen määrä ei muuttuisi, vaikka se laskettaisiin uudelleen EU-säännösten mukaisesti. Tämän vuoksi työttömyyseläkkeen muuttumisesta vanhuuseläkkeeksi ei anneta uutta päätöstä.

Koska asiaa kuitenkin käsitellään EU-asiana, eläkelaitos lähettää vanhan päätöksensä käsittelevälle laitokselle yhteenvetopäätöstä varten. Lähetteeseen merkitään eläkkeen määrä vanhuuseläkkeen alkamisajankohdan indeksitasossa.

Edellä mainitussa tilanteessa on siis kysymys Suomen kannalta myönnetyn eläkkeen tarkistamisesta (muuttumisesta entisen suuruiseksi EU-eläkkeeksi) ja Ruotsin kannalta uuden eläkkeen myöntämisestä (vrt. Suomen yhteensovitus, kun toinen eläkejärjestelmä myöntää vanhuuseläkkeen myöhemmästä ajankohdasta).

Eläketapahtumailmoituksen antaminen

Koska hakemusta ei ole käsitelty EU-asiana loppuun asti, eläkelaitos laatii vanhuuseläkeasiasta ns. raukeamisilmoituksen voimassaolevien ilmoitusliikenneohjeiden mukaisesti. Tällöin hakemuksen viireilläolotiedot poistuvat rekisteristä.

1.4.3

Osaeläkkeen muuttuminen täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi

Muusta EU-maasta tullut hakemus 1.1.1994 maksussa olevan osaeläkkeen muuttamisesta täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi käsitellään uutena hakemuksena, vaikka eläketapahtuma on sattunut ennen 1.1.1994. Hakemukseksi riittää lääkärinlausunto, jos siitä ilmenee tarkoitus hakea täyttä eläkettä. Asetuksen 1408/71 51 artiklan mukaan etuus on laskettava uudelleen, jos sen määräytymistapa tai laskemissääntö muuttuu. EU-säännöksiä siis sovelletaan, koska eläkkeen määräytymistapa muuttuu.

Kun muu EU-maa myöntää hakijalle täyden työkyvyttömyyseläkkeen, Suomen osaeläke tarkistetaan EU-sään-

Lakiosasto

29.6.1995

nösten mukaiseksi (asetuksen 1408/71 49 artikla 2 kohta) muun EU-maan täyden eläkkeen alkamisesta lukien. Näin menetellään, vaikka Suomen eläke jatkuisi osaeläkkeenä.

Jos Suomen osaeläke muutetaan täydeksi, myös täysi eläke lasketaan EU-säännösten mukaisena.

Jos Suomessa asuva eläkkeensaaja, joka on työskennellyt myös muussa EU-maassa, hakee osaeläkkeen muuttamista täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi pelkällä lääkärinlausunnolla, josta ilmenee tarkoitus hakea eläkettä myös muun EU-maan työskentelyn perusteella, lääkärinlausunto tulkitaan EU-hakemukseksi. EU-säännöksiä sovelletaan ja eläke lasketaan uudelleen. Jos ulkomaan työskentely ei ilmene lääkärinlausunnosta tai uudesta hakemuksesta, asiakirjoista ei tarvitse selvittää, oliko hakija työskennellyt myös ulkomailla.

1.4.4

Suojasäännös

Jos eläketapahtuma on sattunut ennen 1.1.1994, lopullinen eläkepäätös annetaan 1.1.1994 tai sen jälkeen ja eläke alkaa ennen 1.1.1994, sovelletaan suojasäännöstä (asetus 574/72 118 artikla). Hakemuksen vireilletulo voi olla joko ennen tai jälkeen 1.1.1994.

Suojasäännöksen mukaan eläke myönnetään ajalta ennen 1.1.1994 kansallisen lainsäädännön (+ sosiaaliturvasopimukset) mukaisena. Eläke lasketaan 1.1.1994 jälkeen EU-säännösten mukaisesti, jos eläke näin laskettuna on suurempi. Suojasäännös siis tarkoittaa, että eläke ei saa pienentyä EU-säännösten soveltamisen vuoksi.

Suojasäännöstä sovellettaessa verrataan kaikkien Suomen työeläkkeiden ja ulkomaiden työeläkkeiden ennen 1.1.1994 voimassa olleiden säännösten (kansallinen + sosiaaliturvasopimukset) mukaan laskettua summaa siihen Suomen työeläkkeiden ja ulkomaiden työeläkkeiden summaan, joka on laskettu EU-säännösten mukaan. Eläkepäätös annetaan tämän vuoksi 1.1.1994 alkaen yleensä väliaikaisena.

Suojasäännöksen vaikutus lakkaa, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi eläke jostakin EU-maasta. Tällöin eläke tarkistetaan asetuksen 1408/71 49 artiklan perusteella. (Ks. kohta 3.13.)

1.4.5

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Suomessa työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi tapahtuu automaattisesti, elleivät

Lakiosasto

29.6.1995

eläkkeen perusteet muutu. Sama koskee SpvE-, LUKL- ja LUTU-etuuksia. Jotkut eläkelaitokset ilmoittavat eläkkeensaajalle vain kirjeellä osaeläkkeen muuttumisesta vanhuuseläkkeeksi. Toiset eläkelaitokset taas antavat näissä tapauksissa uuden päätöksen.

Myös Ruotsi muuttaa sekä osa- että täyden työkyvyttömyyseläkkeen automaattisesti vanhuuseläkkeeksi. Mitään tarkistusta ei siis näissä tilanteissa yleensä tehdä.

Jos Suomeen on kuitenkin lähetetty eläkehakemuslomake E 202, Suomen eläke tarkistetaan EU-säännösten mukaiseksi sen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi, jos eläkkeen määrä muuttuu.

Jos eläkkeen määrä ei tällöin muutu, työeläkelaitos lähettää Eläketurvakeskukselle Ruotsiin toimitettavaksi entisen päätöksen ja ilmoittaa lähetteessä vanhuuseläkkeen alkamisajan ja määrän alkamisajan indeksitasossa. Jos hakemus on viritetty EU-hakemuksena, eläkelaitos antaa raukeamisilmoituksen eläketapahtumarekisteriin, jotta EU-vireilläolotiedot poistuvat. Eläketapahtumarekisteriin jää tällöin kansallinen eläke ja EU-hakemuksen rautus.

Kun eläkkeen määrä muuttuu uusien vakuutuskausien vuoksi (esim. työkyvyttömyyseläkkeestä rajoitussäännöksellä rajoitetut työsuhteet otetaan huomioon vanhuuseläkkeessä), eläke lasketaan uudelleen EU-säännösten mukaan ja annetaan vanhuuseläkkeestä päätös. Tällöin tarkistus rekisteröidään EU-hakemukseksi ja Eläketurvakeskus lähettää Ruotsiin vanhuuseläkettä koskevan hakemuksen E 202 (ns. täysi EU-kierros). Jos muutos vakuutuskausissa on aivan vähäinen, ei uutta laskentaa ole tarpeen tehdä.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi käy ilmi, että eläkkeensaaja on ollut työssä Ruotsissa, mutta Ruotsin vakuutuskassa ei ole aikaisemmin antanut hänelle eläkepäätöstä eikä hän ole hakenut eläkettä Ruotsista, selvitetään hänelle mahdollisuus hakea eläkettä myös Ruotsista. Hän voi tällöin valita, hakeeko hän eläkettä Ruotsin työs-kentelynsä perusteella.

1.4.6

Vanhuuseläke alennetussa eläkeiässä

Kun VEL:n tai KVTEL:n mukainen vanhuuseläke myönnetään 63-vuoden tai sitä alemmassa eläkeiässä ja eläkkeensaaja haluaa hakea vanhuuseläkettä myös muusta EU-maasta jo ennen kyseisen maan vanhuuseläkeikää, eläkehakemus käsitellään EU-hakemuksena.

Lakiosasto

29.6.1995

Jos muusta EU-maasta ei haeta vanhuuseläkettä alennetussa eläkeiässä, hakemus käsitellään Suomessa puhtaasti kansallisena hakemuksena. Kun TEL- ja KEL-vanhuuseläkkeet myöhemmin tulevat myönnettäviksi, käsitellään hakemus tässä vaiheessa EU-hakemuksena.

Sama koskee myös alennetussa eläkeiässä myönnettyjä TEL-eläkkeitä.

1.4.7

Määräaikaisen työkyvyttömyyseläkkeen jatkaminen

Kela ei ole pitänyt määräaikaisen työkyvyttömyyseläkkeen jatkohakemusta uutena eläkehakemuksena, vaikka jatkoa on haettu 1.1.1994 jälkeen. Työeläkejärjestelmässä on katsottu, että tällöin on kysymyksessä uusi hakemus ja 1.1.1994 jälkeen myönnettävä jatkoeläke voitaisiin tarkistaa EU-säännösten mukaisesti.

Eläketurvakeskuksen ja Kelan työryhmä selvittää asiaa. Siitä annetaan ohjeet erikseen, kun selvitystyö on päättynyt.

1.5

Yksilöllinen varhaiseläke

YVE-ennakkohakemus viritetään EU-hakemuksena. Kopio eläkehakemuksesta lähetetään Eläketurvakeskuksen UM-jaostolle, jos Eläketurvakeskus on käsittelevä laitos, vasta kun hakija ilmoittaa ottavansa ennakkopäätöksen mukaisen eläkkeen. Tällöin Eläketurvakeskuksen UM-jaosto täyttää EU-hakemuksen E 204 ja toimittaa sen ulkomaille. (Yleiskirje C 7/93)

Kun Kela on käsittelevä laitos, ennakkopäätöksen antanut työeläkelaitos ei lähetä lainkaan Kelan KV-ryhmälle kopioita hakemusasiakirjoista. Työeläkelaitos voi ilmoittaa puhelimitse hakemuksen vastaanottaneeseen paikallistoimistoon lopullisesta hakemuksesta, mutta yleensä paikallistoimisto odottaa eläkehakijan omaa ilmoitusta myös Kelalle.

YVE-ennakkopäätöksessä annetaan arvio eläkkeestä puhtaana kansallisena. Jos henkilö on työskennellyt toisessa EU-maassa, päätöksessä mainitaan, että ulkomailta ansaittu eläke voi muuttaa ennakkopäätöksessä ilmoitetun eläkkeen määrän.

Jos hakija on viimeksi työskennellyt toisessa EU-maassa ja hänellä on oikeus tulevaan aikaan asetuksen 1408/71 liitteen VI määräysten nojalla, mutta ei enää Suomen kansallisen lainsäädännön perusteella, "teknistä YVE-hylkäystä" (ei tulevan ajan oikeutta) ei voi antaa. Tällöin eläkelaitos pyytää käsittele-

Lakiosasto

29.6.1995

vän laitoksen välityksellä toisesta EU-maasta vakuutuskausitiedot. Vasta jos hakijalla on oikeus YVEen ja hän hakee lopullista päätöstä, hakemus lähetetään käsittelevälle laitokselle toimitettavaksi toiseen EU-maahan.

1.6

Asiakirjojen lähettäminen ja tietojen hankkiminen

Kun Eläketurvakeskus saa muusta EU-maasta hakemusasiakirjat liitteineen, se tilaa puuttuvat asiakirjat ja lähettää ne eläkelaitokseen sitä mukaa, kun ne saapuvat Eläketurvakeskukseen. Jos eläkelaitos ei ole saanut lääkärintlausuntoa tai muuta tarvittavaa liitettä kohtuulliseksi katsomassaan ajassa (esim. 3 - 4 kk), sitä voi kysyä Eläketurvakeskuksen UM-jaostosta, joka pyynnöstä kiirehtii muun EU-maan laitosta.

Jos eläkelaitos pyytää Eläketurvakeskusta hankkimaan eläkehakemukseen jonkin lisätiedon ulkomaan yhdyslaitokselta, pyyntöön merkitään, mistä yhdyslaitoksesta tietoa pyydetään. Eläketurvakeskus ei säilytä eläkehakemusasiakirjojen kopioita eikä Eläketurvakeskuksen rekisterissä ole merkintää yhdyslaitoksesta.

1.7

Hylkäyspäätöksen jälkeen uusi hakemus

Jos Suomen työeläkelaitos on hylännyt EU-työkyvyttömyyseläkehakemuksen eikä ulkomailta ole tullut vielä päätöstä ja eläkkeenhakija hakee uudelleen eläkettä kuukauden kuluessa, uusi eläkehakemus katsotaan valitukseksi (ks. yleiskirje A 45/94). Hakemusta ei viritetä, ennen kuin valitukseen on annettu myönteinen päätös.

Jos uusi eläkehakemus saapuu yli kuukauden kuluttua hylkäyspäätöksen antamisesta, uutta hakemusta ei enää tulkita valitukseksi. Sitä ei kuitenkaan viritetä EU-hakemukseksi, koska edellisen hakemuksen käsittely on ulkomailta edelleen kesken. Siksi uusi hakemus rekisteröidään uutena kansallisena hakemuksena.

Edellä mainituissa tilanteissa käsittelevälle laitokselle lähetetään kopiot uusista selvityksistä (lääkärintlausunnot) ja käsittelevä laitos välittää ne toiseen maahan.

Jos Eläketurvakeskuksen rekisteristä ilmenee, että toisen maan päätös on jo annettu, Suomen päätöksen antamisen jälkeen yli kuukauden kuluttua saapunut uusi hakemus viritetään uutena EU-hakemuksena. Täl-

Lakiosasto

29.6.1995

löin Eläketurvakeskukseen lähetetään myös kopio eläkehakemuksesta.

1.8

Ennakoilmoitusmenettely EU-hakemusten käsittelyssä

EU-työkyvyttömyyseläkehakemuksissa käynnistetään ennakoilmoitusmenettely samalla tavalla, kuin jos kysymyksessä olisi kansallinen eläke (yleiskirje C 1/95).

Jos hakija on ollut Suomessa töissä alle 23-vuotiaana ja sen jälkeen pitkään työssä Ruotsissa, ennakoilmoitusta ei tehdä, koska Suomen työeläkejärjestelmästä ei ole eläkeoikeutta.

1.9

Työttömyyseläke ja Ruotsin varhennettu vanhuuseläke

Ruotsin varhennettu vanhuuseläke estää työttömyyspäivärahan maksamisen Suomessa. Tämän vuoksi Ruotsin varhennettua vanhuuseläkettä tulisi hakea vasta, kun hakijalle on annettu todistus työttömyyseläkkeen hakemista varten. Suomen työttömyyseläkettä voidaan maksaa samanaikaisesti Ruotsin varhennetun vanhuuseläkkeen kanssa.

Työttömyyseläkehakemukset toimitetaan käsittelevälle laitokselle, joka tiedottaa hakijalle siitä, että Suomen työttömyyspäiväraha lakkaa, jos Ruotsista myönnetään varhennettu vanhuuseläke. Jos hakija haluaa hakea Ruotsin varhennettua vanhuuseläkettä, hakeminen käynnistyy Suomen työttömyyseläkehakemuksen perusteella. Tällöin hakijalle on jo annettu työttömyyskassan tai Kelan todistus.

1.10

Teoreettisen laitoksen määräytyminen

Teoreettinen laitos määräytyy samalla tavoin kuin viimeinen laitos (sovelletaan esim. uimissäntöä).

Hakemuksen vastaanottanut työeläkelaitos ratkaisee, mikä on teoreettinen eläkelaitos ja sen mukaisesti siirtää hakemuksen tai jakaa sen.

1.10.1

Valtion LEL-työsuhteet

LEL Työeläkekassa ja Valtiokonttori ovat sopineet, että LEL Työeläkekassa on aina teoreettinen laitos niissä tapauksissa, joissa henkilön valtion palveluksesta on maksettu LEL-vakuutusmaksut (VEL/LEL) ja hänen eläketapahtumansa on sattunut valtion palvelussuhteen kestäessä.

Lakiosasto

29.6.1995

1.10.2

Viimeisen laitoksen periaate ja tulevan ajan pro rata -eläke

Kun Suomesta vapaakirjaeläkettä saaneen henkilön eläkkeeseen liitetään tuleva aika EY-asetuksen 1408/71 liitemääräyksen VI nojalla, sovelletaan uimissääntöä. Jos tällöin tuleva aika liitetään sellaiseen työsuhteeseen, joka on vakuutettu eri työeläkelaitoksessa kuin mistä henkilölle maksetaan vapaakirjaeläkettä, voi myös eläkettä maksava eläkelaitos vaihtua. Eläkelaitokset voivat kuitenkin sopia keskenään siitä, että eläkettä jo maksava laitos huolehtii eläkkeen maksusta jatkossakin.

1.10.3

Rinnakkaiset työsuhteet ja tulevan ajan pro rata -eläke

Jos henkilölle on karttunut vapaakirjaeläke samanaikaisesti päättyneistä rinnakkaisista työsuhteista ja vapaakirjoihin liitetään tuleva aika liitteen VI nojalla, teoreettisena laitoksena toimii se laitos, jonka työsuhteen eläkepalkka on suurempi. Tämä koskee myös yksityisen ja julkisen sektorin rinnakkaisia palvelussuhteita. Eläkelaitokset voivat sopia keskenään toisinkin.

1.10.4

Julkisen sektorin vanhuuseläkkeellä olevalle
TEL-vapaakirjaeläke EU-säännöin

Kun henkilölle on myönnetty VEL:n tai KVTEL:n mukainen vanhuuseläke alle 65-vuotiaana ja hän hakee yksityisen sektorin työeläkettä 65-vuotiaana, teoreettisena laitoksena toimii yksityisen sektorin eläkelaitos, vaikka yksityinen työskentely olisi ollut ennen julkista palvelussuhdetta. Julkisen sektorin eläkelaitos ei anna uutta päätöstä, vaan lähettää alkuperäisen päätöksensä teoreettiselle laitokselle sen pyynnöstä. (Ks. kohta 1.4.2.)

1.11

Eläketietoliikenne muihin sopimusmaihin

Käsitlevä laitos (Eläketurvakeskus tai Kela) hoitaa hakemus- ym. eläketietoliikenteen myös muihin sopimusmaihin kuin EU-maihin, jos hakija, johon sovelletaan EU-säännöksiä, on työskennellyt myös muussa sosiaaliturvasopimusmaassa (esim. USA:ssa).

1.12

Käsitlevä laitos eräissä tilanteissa

Käsitlevä laitos säilyy yleensä samana, jos myöhemmin tulee saman henkilön uusi EU-hakemus. Käsit-

Lakiosasto

29.6.1995

televä laitos voi kuitenkin muuttua, jos eläke ei ole ollut maksussa kahteen vuoteen.

Käsittelyvä laitos määräytyy eläkkeenhakijan asuinmaan mukaan. Jos viimeksi Ruotsissa työskennellyt eläkkeenhakija asuu Suomessa, käsittelyvä laitos on Suomessa, vaikka hakijalla ei olisi lainkaan työeläkeoikeutta täältä. Jollei työeläkeoikeutta ole, Kela hoitaa käsittelyvän laitoksen tehtävät.

1.12.1

Kela käsittelyvänä laitoksena

Kun eläkkeenhakija on työskennellyt Ruotsissa ennen vuotta 1960, Norjassa ennen vuotta 1967 ja Tanskassa ennen vuotta 1964, hänelle ei ole kertynyt työeläkkeeseen oikeuttavia vakuutuskausia näissä maissa. Tällöin Suomesta myönnettävä työeläke lasketaan puhtaasti kansallisena. Koska kansaneläke kuitenkin näissäkin tapauksissa on EU-eläke, eläkeasiaa käsitellään EU-tapauksena.

Eläkkeenhakijalla saattaa nimittäin olla oikeus kansaneläkkeeseen pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen perusteella, vaikka hän olisi työskennellyt jossakin Pohjoismaassa ennen edellä mainittuja vuosia tai niin lyhyen ajan, ettei työeläkeoikeutta ole syntynyt, taikka jos hän olisi vain asunut näissä maissa. Ruotsissa työeläkeoikeutta ei synny, jollei ansiotuloja ole ollut vähintään ATP-rajamäärän verran. Vuonna 1995 tämä rajamäärä on 35 700 kruunua. (Liitteessä 1 ATP-rajamäärät eri vuosina.) Kela toimii käsittelyvänä laitoksena aina tällaisissa tapauksissa.

Jos Eläketurvakeskus käsittelyvänä laitoksena toteaa, ettei hakijalla ole ollut työeläkkeeseen oikeuttavaa työskentelyä muussa Pohjoismaassa kuin Suomessa, se lähettää eläkehakemusasiakirjat Kelan paikallistoimistolle ja ilmoittaa lähetteessä käsittelyvän laitoksen muuttumisesta. Jos Eläketurvakeskuksella ei ole tiedossa Kelan paikallistoimistoa, se lähettää asiakirjat Kelan kansainvälisten asiain ryhmälle.

Jos eläkehakemus on tullut työeläkelaitokseen, työeläkelaitos lähettää näissä tapauksissa kopiot hakemusasiakirjoista Kelalle ja ilmoittaa käsittelyvän laitoksen muutoksesta Eläketurvakeskuksen RE-osastolle.

Kun hakija on ilmoittanut, että hän on ainoastaan asunut jossakin Pohjoismaassa, työeläkelaitos ei pyydä eläkkeensaajalta lomaketta E 207, vaan Kela pyytää sen. Jos hakemusasiakirjoista ei käy ilmi,

Lakiosasto

29.6.1995

onko hakija ollut työssä tai vain asunut Ruotsissa, eläkelaitos pyytää lomakkeen E 207.

Työeläkelaitos laskee ja myöntää työeläkkeen puhtaan kansallisena. Eläkepäätös voidaan antaa lopullisena ja siihen liitetään muutoksenhakuohje pohjoismaisen sopimuksen perusteella (ks. kohta 4.7). Päätöksensä työeläkelaitos ilmoittaa hakijalle, että oikeutta EU-säännösten mukaiseen työeläkkeeseen ei ole. Työeläkelaitos lähettää päätöksensä Kelalle yhteenvetopäätöstä varten. Samoin menetellään, vaikka työeläkelaitoksen päätös on hylkäävä.

Seurannaislaitokset lähettävät näissäkin tapauksissa päätöksensä muutoksenhakuohjeineen ja laskelmineen teoreettiselle laitokselle Kelalle toimitettavaksi.

Väärä vireilläolo

Jos Kela on virittänyt hakemuksen EU-hakemuksena Pohjoismaiden asumiskausien perusteella ja lähettänyt asiakirjat Eläketurvakeskukseen, rekisteröidään hakemus automaattisesti vireille myös työeläkepuolella, vaikka hakemus koskisi ainoastaan kansaneläkettä.

Kun EU-hakemus koskee pelkästään kansaneläkettä eikä työeläkejärjestelmästä anneta päätöstä, työeläkelaitos poistaa turhan vireilläolon ilmoittamalla siitä Eläketurvakeskuksen RE-osastolle. Jos asiasta kuitenkin annetaan työeläkejärjestelmässä hylkäävä päätös, käsittely ja päätöksen antaminen tapahtuvat EU-asiana loppuun asti.

1.12.2

Eläketurvakeskus käsittelevänä laitoksena

Kela siirtää käsittelevän laitoksen tehtävät Eläketurvakeskukselle aina silloin, kun eläkehakemus koskee osatyökyvyttömyyseläkettä tai osa-aikaeläkettä, koska KEL:n mukaan näitä eläkkeitä ei voi saada.

Henkilö ei voi saada Suomen osa-aikaeläkettä, jos hän saa eläkettä muusta EU-maasta. Sen vuoksi osa-aikaeläkehakemusta ei lähetetä ulkomaille, jollei eläkkeenhakija sitä nimenomaan vaadi.

Eläketurvakeskus toimii käsittelevänä laitoksena myös silloin, kun hakemus koskee työeläkelakien mukaista varhennettua vanhuuseläkettä eikä samalla haeta KEL:n mukaista eläkettä.

Myös silloin, kun työeläkelaitos on lähettänyt esitetyt vanhuuseläkehakemuksen vakuutetun kotiin ja tämä palauttaa sen työeläkelaitokseen tai työeläke-

järjestelmän palvelupisteeseen, Eläketurvakeskus toimii käsittelevänä laitoksena.

1.13

Ei työeläkelakien piiriin kuuluvia työsuhteita tai yrittäjätoimintaa

Eläketurvakeskus jakaa tai siirtää EU-hakemukset samalla tavoin kuin kansallista eläkettä koskevat hakemuksetkin. Näin ollen jos hakijalla on ollut yksityisen ja julkisen sektorin työskentelyä ainoastaan ennen 8.7.1961, Eläketurvakeskus ei siirrä tai jaa hakemusta, vaan antaa hakemukseen hylkäävän päätöksen. Tällöin myös vireilläolotiedot poistuvat automaattisesti.

Eläketurvakeskus käsittelee ja hylkää hakemuksen myös silloin, kun hakijan yrittäjätoiminta on päätynyt ennen 1.1.1970 tai YEL-vakuutusta ei voida enää järjestää kulumassa olevalta ja viittä sitä edeltäneeltä vuodelta, tai yrittäjätoiminta ei ole kuulunut YEL:n piiriin eikä hakijalla ole muuta työeläkelakien piiriin kuuluvaa toimintaa.

Ks. lakiosaston tiedote 12/95.

1.14

Voimaantulovaihe

Jos eläkelaitos on aloittanut EU-kierroksen, kierros on käytävä loppuun yhteenvetopäätökseen saakka.

Jos työeläkelaitoksen päätös on annettu ennen 1.1.1994 ja KEL-hakemus on tullut vireille ennen 1.1.1994, Kela antaa päätöksensä kansallisena, vaikka Kelan päätös annetaan 1.1.1994 jälkeen.

Jos Kela on ehtinyt antaa päätöksensä kansallisena ja työeläkelaitos käsittelee hakemuksen EU-hakemuksena, Kela tarkistaa oman päätöksensä.

Jos kansallisena hakemuksena vireille tullut hakemus käsitelläänkin EU-hakemuksena, työeläkelaitos ilmoittaa asiasta hakemuksen vastaanottaneeseen Kelan paikallistoimistoon.

Lakiosasto

29.6.1995

2

VAKUUTUSKAUSITODISTUKSET

2.1

Eläkelaskennassa huomioon otettavat Suomen vakuutuskaudet

TEL-kaudet

Eläkelaskennassa otetaan huomioon vain ne vakuutuskaudet, jotka henkilöllä on ollut 23-vuoden täyttämisen jälkeen. Alle 23-vuotiaana tehty työ käy ilmi kohdassa, jossa ilmoitetaan kaikki kaudet.

Ennen 1.7.1962 ollut työsuhdeaika puolitetään ja puolitettu aika otetaan huomioon laskennassa huomioidavissa vakuutuskausissa.

Irtopäivät otetaan huomioon päivän tarkkuudella. Tämä saattaa johtaa siihen, että pro rata -eläke tulee suuremmaksi kuin kansallinen eläke, vaikka työsuhdeajat ovat täysin samat. Eläkettä laskettaessa työsuhdeaika otetaan huomioon kuukausina. Vakuutuskausitodistukseen irtopäivistä voi tulla lisäkuukausia.

Vakuutuskaudet vahvistetaan työsuhderekisteritietojen perusteella.

Yleiskirjeessä A 42/93 sivulla 9 todetaan, että eläkelaitos voi laskea vanhuuseläkkeen hakijan ilmoittaman työsuhteen päättymispäivän mukaisesti. Jos eläkepäätöksen antamisen jälkeen käy ilmi, että työsuhteen päättymispäivä oli ilmoitettu väärin, eläkelaitos harkintansa mukaan korjaa päätöksen asiavirheenä tai tekee purkuhakemuksen.

Edellä olevan perusteella myös vakuutuskaudet pitäisi voida vahvistaa vanhuuseläkehakemuksessa ilmoitetun työsuhteen päättymispäivän mukaan. Asia selvitetään vakuutuskausitodistuksen kehittämishankkeen yhteydessä. Samassa yhteydessä selvitetään, miten irtopäivät otetaan jatkossa huomioon.

LEL-kaudet

Vakuutuskausitodistuksessa kokonaiskausissa näkyvät myös alle 23-vuotiaana ansaitut palkat ja ne vuodet, jolloin ansioita on ollut alle LEL:n 5 §:n 1 momentin rajamäärän. Näitä ei ole kuitenkaan siinä kohdassa, jossa ilmoitetaan eläkkeen laskennassa huomioon otettavat vakuutuskaudet.

Vuotta 1977 edeltävältä ajalta rekisteristä käyvät ilmi ainoastaan LEL-vuosiansiot ja tilityskuukaudet. Tältä ajalta 23-ikävuoden täyttämivuosi otetaan huomioon kokonaisuudessaan, koska ohjelma ei erittele kuukausia, vaan antaa kuukausien kokonaismäärän.

Lakiosasto

29.6.1995

Näin ollen tämä vuosi on myös laskennassa huomioon otettavissa vakuutuskausissa.

Vuotta 1977 edeltävältä ajalta LEL-vakuutuskaudet lasketaan siten, että jos henkilöllä on samana vuonna ollut LEL-ansioiden lisäksi TEL-työsuhteita tai muuta ansiotoimintaa (esim. YEL, MYEL, VEL), 360 päivästä vähennetään muun rekisteröidyn ansiotoiminnan kesto ja jäännöspäivien perusteella määrätään LEL-vakuutuskuukausien määrä.

Esimerkki

Työntekijällä on ollut vuonna 1976 TEL-työsuhde 15.1. - 30.5.76, VEL-työsuhde 7.7. - 15.10.76 ja LEL-ansioita 5000 mk (tilityskuukausia 5). Työsuhteiden kesto on 235 päivää, joten jäljelle jää 125 päivää. LEL-vakuutuskausia saadaan 4 kuukautta 5 päivää

LEL-vakuutuskausia määrättäessä kaikki työeläkelisään oikeuttavat päivät (työttömyys- ja kuntoutusrahapäivät yms.) otetaan huomioon ennen LEL-palkkoja. Tällöin jakaja muuttuu riippuen siitä, mistä työeläkelisään oikeuttavasta etuudesta on kysymys. Laskennassa huomioon otettaviin kausiin otetaan vain täydet kuukaudet.

Esimerkki

Henkilöllä on ollut LEL-ansioita 7 kuukautena ja hän on saanut työttömyyspäivärahaa 150 päivältä. Jaetaan 150 päivää 22:lla, jolloin saadaan työttömyyskaudeksi 6 kuukautta 18 päivää eli 198 päivää. Vähennetään 360 päivästä 198 päivää, jolloin LEL-ansiot otetaan huomioon 162 päivän eli 5 kuukauden ja 12 päivän ajalta.

TaEL-kaudet

Kuten LEL:n kohdalla kokonaiskausissa näkyvät myös alle 23-vuotiaana ansaitut palkat ja ne vuodet, jolloin ansioita on ollut alle TaEL:n 3 §:n 2 momentin mukaisen rajamäärän. Näitä ei oteta kuitenkaan huomioon laskennassa huomioon otettavissa kausissa.

YEL- ja MYEL-kaudet

Kokonaiskausissa ilmoitetaan myös alle 23-vuotiaana ollut yrittäjätoiminta. Laskennassa huomioon otettavissa kausissa huomioidaan kuitenkin YEL:n ja MYEL:n piiriin kuulunut toiminta 23-ikävuoden täyttämisen jälkeen ja 1.1.1970 alkaen. Niitä kausia, joille yrittäjälle tai maatalousyrittäjälle on myönnetty vapautus, ei oteta huomioon.

MEL-kaudet

Jos hakijalla on ollut purjehduskuukausia ennen 1.1.1991, Eläketurvakeskus pyytää Merimieseläkekassalta lausunnon vakuutuskausista. Vakuutuskausia saattaa olla yhteensä vähemmän kuin laskennassa huomioon otettavia MEL-vakuutuskausia, koska MEL:n mu-

Lakiosasto

29.6.1995

kaan 15 päivää jatkunut työsuhde otetaan huomioon eläkkeeseen oikeuttavana kuukautena. MEL:ssa ei ole 23-vuoden ikärajoitusta. Kausien puolitus tehdään ajalle ennen 1.6.1956.

VEL-kaudet

Eläketurvakeskus pyytää valtiokonttorilta lausunnon VEL-vakuutuskausista, koska VEL poikkeaa muista työeläkelaeista lisäeläketurvan vuoksi sekä 1950-luvulla olleen palveluksen huomioon ottamisessa.

Henkilöllä on oikeus eläkkeeseen ennen 1.7.1962 olleista VEL-palvelussuhteista, vaikka ne olisivat kestoaltaan lyhyitä, jos hänellä on ollut 1.7.1962 tai sen jälkeen päättynyt 4 kuukautta jatkunut VEL-eläkkeeseen oikeuttava palvelussuhde. Palvelusaika otetaan huomioon eläkkeeseen oikeuttavana aikana 21 vuoden iästä alkaen. VEL:n voimaantulosta 1.1.1967 alkaen odotusaika on ollut 1 kuukautta, mutta eläkkeeseen oikeuttavana aikana on otettu huomioon 23 ikävuoden täyttämisen jälkeen jatkunut palvelusaika. Perusturvaa laskettaessa aika ennen 1.7.1962 puolitetaan, mutta lisäeläketurvaa laskettaessa ei.

VEL:n vakuutuskausina otetaan huomioon myös sotatilan aikaista palvelusta, jota alaikäraja ei koske.

KVTEL-kaudet

KVTEL-kaudet otetaan yleensä huomioon rekisteritietojen mukaan. Jos henkilölle on annettu eläkepäätös ennen 1.1.1989, Eläketurvakeskus pyytää Kuntien eläkevakuutukselta lausunnon vakuutuskausista.

KiEL-, SP- ja KELA-kaudet

Nämä otetaan huomioon työsuhderekisteritietojen mukaisina.

Yleistä vakuutuskausitodistuksesta

Eläketapahtuman jälkeisiä vakuutuskausia ei oteta huomioon. Kaudet otetaan huomioon työkyvyttömyyden alkamiseen saakka.

Päättynyt täysitehoisella eläkkeellä oloaika otetaan huomioon vakuutus kautena.

Eri työskentelyjaksojen (työsuhteiden tai yrittäjätoimintojen) päällekkäisyydet karsitaan vakuutuskaudesta pois.

Jos eläkelaitos huomaa virheen vakuutuskausitodistuksessa ja pyytää Eläketurvakeskuksesta uuden todistuksen, pyynnöstä olisi käytävä ilmi, että kysymyksessä on jo annetun todistuksen korjauspyyntö. Virheellinen todistus palautetaan Eläketurvakeskuksen otepalveluun, jotta voidaan selvittää, onko ky-

Lakiosasto

29.6.1995

symyksessä ohjelmasta vai mahdollisesti työsuhderekisterin tiedoista johtuva virhe.

Kun henkilön työsuhderekisteritietoja korjataan vakuutuskausitodistuksen antamisen jälkeen, Eläketurvakeskus lähettää asiasta tiedoksi uuden työsuhderekisteriotteen niihin eläkelaitoksiin, joissa henkilön eläkeasia on vireillä tai joista hän saa eläkettä. Uutta vakuutuskausitodistusta sen sijaan ei automaattisesti lähetetä, vaan eläkelaitoksen on pyydettävä sitä saatuaan tiedon rekisteritietojen korjauksesta.

Jos eläkelaitos, joka tekee työsuhderekisteritietojen korjauksen, pyytää samalla uuden vakuutuskausitodistuksen, Eläketurvakeskus lähettää uuden todistuksen myös kaikkiin muihin eläkelaitoksiin, joihin aikaisempi todistus on lähetetty.

Jos vakuutuskausitodistusta pyydettäessä on tiedossa, että eläke myönnetään entisin perustein, tulee siitä mainita todistuspyynnössä. Yleensä asia selviää vasta hakemuksen käsittelyn jälkeen, jolloin eläkelaitos joutuu pyytämään Eläketurvakeskukselta entisin perustein myöntöä vastaavan uuden vakuutuskausitodistuksen. Pynnön voi tehdä samaan aikaan, kun eläketapahtumatiedot lähetetään Eläketurvakeskukseen.

Jos työsuhde hylätään rajoitussäännöksellä, tästä on ilmoitettava vakuutuskausitodistusta pyydettäessä. Jos todistus on jo lähetetty, on pyydettävä uusi korjattu todistus. Pynnön yhteydessä ilmoitetaan syy uuden todistuksen pyytämiseksi. Rajoitussäännöksellä hylätty työsuhde otetaan huomioon kaikissa kausissa, mutta ei laskennassa huomioon otettavissa kausissa.

Kun Kela on käsittelevä laitos, se pyytää vakuutuskausitodistukset Eläketurvakeskukselta. Asumiskaudet vahvistaa Kela. Kela lähettää vakuutuskausitodistuksen vasta sitten, kun se saa Eläketurvakeskukselta työskentelyyn perustuvat vakuutuskaudet, koska se vertaa asumis- ja työskentelykausia toisiinsa.

Eläketurvakeskus lähettää eläkehakemuksen Ruotsiin odottamatta vakuutuskausitodistusta, mikäli henkilön työsuhde Suomessa on edelleen voimassa eikä todistusta voida antaa. Eläketurvakeskus lähettää vakuutuskausitodistuksen Ruotsiin sitten, kun sen antaminen on mahdollista.

Eläketurvakeskus pyytää erikseen ulkomailta vakuutuskausitodistuksen, vaikka Suomen vakuutuskausitodistus ei olisi vielä valmis. Kela ei pyydä Ruotsilta

29.6.1995

hakemuksen yhteydessä vakuutuskausitodistuksia, koska Ruotsi on ilmoittanut, että vakuutuskausitodistukset tulevat pyytämättäkin.

Jos työsuhderekisteritietojen mukaan työsuhde tai yrittäjätoiminta jatkuu edelleen, Suomen vakuutuskausitodistuksen tulostus ei onnistu automaattisesti. Tällöin pyyntö ohjautuu selvitettäväksi Eläketurvakeskuksessa ja eläkelaitokselle tulostuu tästä ilmoitus.

Jos työskentely esimerkiksi osaeläkkeelle siirtymisen vuoksi todella jatkuu, todistusta pyydetessä ilmoitetaan, mihin päivään saakka kaudet halutaan laskettavaksi. Jos työsuhde tai yrittäjätoiminta on päättynyt, mutta siitä ei ollut vielä saapunut ilmoitusta rekisteriin, on työskentelyn päättymistieto ensin rekisteröitävä työsuhderekisteriin ja tämän jälkeen pyydetävä uusi vakuutuskausitodistus Eläketurvakeskuksen lomakkeella 3300.

Jos Kela on käsittelevä laitos ja työsuhde päättyy vuoden lopulla, työeläkelaitos pyytää vakuutuskausitodistuksen samalla, kun se ilmoittaa rekisteriin työsuhteen päättymisestä. Silloin todistuspyyntöön lisätietoja kohtaan merkitään, että työsuhteen päättymisilmoitus on tulossa.

Kaikki vanhat työskentelykaudet ilmoitetaan toiseen EU-maahan, vaikka niiden perusteella henkilö ei saisikaan Suomessa eläkettä. Toinen maa saattaa tarvita kausia eläkeoikeuden syntymistä varten. Pelkkä hylkäyspäätös toiseen EU-maahan ei riitä.

Eläkettä laskettaessa lähtökohtana on vakuutuskausitodistuksen tiedot, koska myös toinen EU-maa käyttää niitä omissa pro rata-laskelmissaan. Kun vakuutuskausitodistuksen antamisen jälkeen tulee uusia tietoja työsuhteista ja Eläketurvakeskus antaa uuden vakuutuskausitodistuksen, se lähettää uuden todistuksen myös ulkomaille.

2.2

Ruotsin vakuutuskaudet

Ruotsissa ollut yrittäjätoiminta näkyy Ruotsista tulleilla ATK-listoilla sarakkeessa PPB. Sarake PPA tarkoittaa työskentelyvuosia työntekijänä ja sarake SA näiden summaa.

Ruotsin eläkepistelillä näkyvät eläkepistevuodet kerrotaan 12:lla, jotta saadaan vastaavat vakuutuskuukaudet. Jos esimerkiksi pisteitä on vuosilta 1967, 1968 ja 1969, vakuutuskausiksi saadaan 3 x 12 = 36 kuukautta.

Lakiosasto

29.6.1995

Ruotsi ilmoittaa pisteet 1.1.1960 alkaen. Jos henkilöllä on pisteitä peräkkäisiltä vuosilta, työsuhdetta pidetään yhdenjaksoisena myös ennen 1.7.1962 jatkuneelta ajalta ja koko aika otetaan huomioon. Esim. työsuhdetta pidetään yhdenjaksoisena, jos pisteitä on vuosilta 1960 ja 1961 tai 1961 ja 1962. Näin ollen ei tarkisteta, oliko työsuhde voimassa 8.7.1961. Aika ennen 1.7.1962 puolitetään normaalien Suomen laskentasääntöjen mukaan. Jos pisteitä on vuosilta 1960, 1961 ja 1962, vakuutuskausi on siis 1.1.1960-31.12.1962 (=46 kuukautta ja puolituksen jälkeen 23 kuukautta).

Sairauspäiväraha-aika (sjukpenning) lasketaan ATP-pistevuodeksi ja näin ollen myös vakuutuskaudeksi. Myös määrääkainen työkyvyttömyyseläke (sjukbidrag) ja ennaikaiseläke (förtidspension) kartuttavat ATP-pisteitä.

Ruotsin ATP-pisteet vahvistetaan verotuksen yhteydessä ja pistetiedot saadaan näin ollen vasta seuraavan vuoden lopulla. Ruotsi ei lähetä uutta vakuutuskausi-todistusta Suomeen automaattisesti, vaan se on tarvittaessa pyydettävä erikseen.

Siinä vaiheessa kun Eläketurvakeskus antaa vakuutuskausi-todistuksen, Suomessa ei ole vielä tietoa Ruotsin vakuutuskausista. Näissä tapauksissa Suomen eläkelaitos voi antaa väliaikaisen päätöksen ilman viimeisiä pistetietoja. Eläkelaitos voi halutessaan arvioida vakuutuskaudet viimeiselle vuodelle. Ruotsi antaa uuden päätöksen vahvistettuaan viimeisen vuoden ATP-pistetiedot. Jos Suomi antaa uuden päätöksen, vakuutuskausi-tiedot on pyydettävä Ruotsista, koska niitä ei lähetetä automaattisesti.

Vakuutuskausien päällekkäisyydet joudutaan selvittämään eläkelaitoksessa eläkettä myönnettäessä. Eläketurvakeskus ei ota huomioon päällekkäisyyksiä vakuutuskausi-todistuksia antaessaan. Vakuutuskausien päällekkäisyydestä on säädetty asetuksen 574/72 artiklassa 15.

Esimerkki

Henkilöllä on ollut Ruotsissa ATP-pistevuosi (12 kuukautta) samana aikana, jolle hänelle on rekisteröity 4 kuukauden työsuhde Suomessa. Suomen työsuhdeaika otetaan huomioon ja Ruotsin vakuutusaikaa vähennetään vastaavasti eli Suomen vakuutuskauteksi otetaan huomioon 4 kuukautta ja Ruotsin vakuutuskauteksi 8 kuukautta. Aika lasketaan täysinä kuukausina.

Jos henkilö on kuitenkin työskennellyt rinnakkain esim. Torniossa ja Haaparannalla, rinnakkaisia vakuutuskausia ei vähennetä. Torniossa työskentely

Lakiosasto

29.6.1995

otetaan huomioon Suomen vakuutuskausina ja Haaparannassa työskentely Ruotsin vakuutuskausina.

2.3

Englannin vakuutuskaudet

Englannin vakuutuskausitodistuksen tulkinnassa on lähdetty siitä, että viikoista saadaan kuukausia kertomalla viikot 7:llä ja jakamalla tulos 30:llä ($\frac{\text{vko} \times 7}{30}$).

30

2.4

Saksan vakuutuskaudet

Saksan vakuutuskausilomakkeessa tarkkaillaan saraketta Verzeicherungszeiten. Laskennassa otetaan huomioon ne kuukaudet, jotka ovat eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa teoreettista eläkettä laskevan laitoksen soveltaman lainsäädännön mukaan.

Lakiosasto

29.6.1995

3

ELÄKKEEN MÄÄRÄYTYMINEN

3.1

EU-säännökset ja tuleva aika vapaakirjaeläkkeessä

EU-säännösten mukaan eläkkeeseen voi liittyä tuleva aika, vaikka siihen Suomen kansallisten säännösten mukaan ei enää liittyisi tulevaa aikaa jälkikarensiajan umpeen kulumisen vuoksi. Tästä säädetään EY-asetuksen 1408/71 liitteessä VI.

Liitteen VI määräyksen mukaan edellytyksenä tulevan ajan oikeuden syntymiselle on, että eläketapahtuma sattuu henkilön ollessa työssä muussa EU-maassa tai harjoittaessa siellä yrittäjätoimintaa. Tuleva aika ei tällöin kuitenkaan vaikuta täysipainoisesti Suomen eläkkeen määrään, vaan ainoastaan siinä suhteessa kuin henkilöllä on vakuutuskausia Suomessa. Liitteen VI määräys tuo siis tulevan ajan oikeuden niihin eläkkeisiin, jotka Suomen kansallisen lainsäädännön mukaan myönnettäisiin vapaakirjana. Tällaista eläkettä kutsutaan jäljempänä tulevan ajan pro rata-eläkkeeksi (ns. "paisutettu" vapaakirja).

Liitemääräyksen nojalla henkilölle voi siis syntyä oikeus tulevaan aikaan, jos hänen Suomen eläketapahtumansa sattuu hänen ollessaan työssä toisessa EU-maassa. Jotta oikeus tulevaan aikaan syntyisi, eläketapahtuman alkamispäivän ja työskentelyn päättämispäivän välillä ei saa olla katkosta. Jos tämä asia ei käy ilmi toisesta EU-maasta tulleista eläkeasiakirjoista, Eläketurvakeskuksen UM-jaosto selvittää sen eläkelaitoksen pyynnöstä.

Esimerkki 1

Ruotsissa asuva henkilö jää työstä sairauslomalle ja saa sieltä sairauspäivärahaa 1.3.1994 alkaen. Hän on tullut työkyvyttömäksi Ruotsin työsuhteen kestäessä myös Suomen työeläkelaeissa tarkoitetulla tavalla. Ruotsi on myöntänyt hakijalle pysyvän työkyvyttömyyseläkkeen päivärahauden jatkoksi.

1.3.-94

Ruotsin työsuhde	sairauspäiväraha	eläke
------------------	------------------	-------

TEL-työsuhde

TEL-eläke:
tulevan ajan pro rata eläke

Lakiosasto

29.6.1995

Koska Suomen eläketapahtuma sattui työskentelyn jatkuessa Ruotsissa, Suomen eläke lasketaan tulevan ajan pro rata -eläkkeenä

Esimerkki 2

Ruotsissa asuva henkilö jää työstä sairauslomalle ja saa sieltä sairauspäivärahaa 1.3.1990 alkaen. Hän on hakenut eläkettä myös Suomesta. Suomessa hakemus on hylätty (ei työkyvyttömyyseläkkeen päivärahauden jatkoksi).

Hakija hakee eläkettä uudelleen Suomesta. Uuden selvityksen mukaan hän on Suomen työeläkelaeissa tarkoitettulla tavalla työkyvyttömyyseläkkeen päivärahauden jatkoksi.

1.3.-90

Ruotsin työsuhte

sairauspäiväraha eläke

eläketapahtuma
28.2.-95

TEL-tösuhte

*
hylkäyspts
vuonna 1991

TEL-eläke

Henkilöllä ei ole oikeutta saada TEL-vapaakirjaan tulevaa aikaa (eli tulevan ajan pro rata eläkettä), koska hän tuli Suomen lainsäädännössä tarkoitettulla tavalla työkyvyttömäksi vasta Ruotsin työskentelyn päätyttyä.

Esimerkki 3

Ruotsissa asuva henkilö jäi työstä sairauslomalle 1.2.1994 alkaen. Tuolloin hän täytti yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset ikää lukuunottamatta. 55 vuoden iän hän täytti 30.11.1994. YVEN eläketapahtuma on päivä, jolloin viimeisin eläkkeen saamisen edellytyksistä täyttyy eli tässä 30.11.1994.

Suomen eläketapahtuma ratkaisee liitteen VI mukaisen tulevan ajan oikeuden. Hakijalla ei siis ole oikeutta tulevaan aikaan Suomesta, koska Suomen eläketapahtuma ei sattunut työskentelyn tai yrittäjätöiden aikana toisessa jäsenvaltiossa. Näin ollen henkilöllä ei ole oikeutta YVEenkään.

3.2

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen säännökset ja tuleva aika

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen 15 artikla on tarkoitettu niitä tilanteita varten, jolloin henkilöllä on oikeus tulevaan aikaan vähintään kahdesta Pohjoismaasta (toisesta maasta kansallisen lainsäädännön perusteella ja toisesta maasta EU-säännösten

Lakiosasto

29.6.1995

mukaisena tulevan ajan pro rata -eläkkeenä). Säännöksen avulla päällekkäinen tuleva aika jaetaan tulevan ajan eläkettä antavien maiden kesken (tulevan ajan ositus). Ositus on mahdollinen, jos tulevan ajan oikeus syntyy kansallisen lainsäädännön pohjalta. Se tehdään myös jälkikarenssiajan perusteella saatavaan tulevaan aikaan. Lisäksi edellytyksenä on, että myös toisen Pohjoismaan eläke on tulevan ajan eläke tai tulevan ajan pro rata -eläke.

EY-asetuksen 1408/71 liitemääräys VI antaa oikeuden osaan tulevaa aikaa silloin, kun sitä Suomen kansallisen lainsäädännön pohjalta ei olisi ollenkaan. Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen 15 artikla on taas laskusääntö, joka oikeuttaa jakamaan Suomen kansallisen tulevan ajan vakuutuskausien suhteessa niiden Pohjoismaiden kesken, jotka myöntävät tulevan ajan eläkkeen. Sopimuksen 15 artiklan mukainen vähennys voi siis kohdistua vain kansallisesti laskettuun eläkkeeseen, ei tulevan ajan pro rata -eläkkeeseen, sillä pro rata -eläkkeessä on jo tulevaa aikaa ainoastaan siinä suhteessa, kuin eläkkeensaajalla on vakuutuskausia pro rata -eläkkeen myöntäneessä maassa.

Sosiaaliturvasopimuksen 15 artiklaa ei voida soveltaa, jollei henkilö tosiasiassa ole saamassa tulevan ajan eläkettä vähintään kahdesta Pohjoismaasta. Esim. jos toinen Pohjoismaa hylkää työkyvyttömyyseläkehakemuksen sillä perusteella, että henkilöä ei pidetä työkyvyttömänä, artiklan soveltaminen ei ole mahdollista. Tällöin tuleva aika annetaan osittamattomana eläkettä myöntävästä maasta.

Ruotsin eläkkeeseen saattaa joissakin tapauksissa liittyyä tulevan ajan oikeus, vaikka henkilö ei ole tullutkaan työkyvyttömäksi työsuhteen aikana. Koska tulevan ajan oikeuden liittäminen Suomen vapaakirjaan liitteen VI mukaan edellyttää eläketapahtuman sattumista työskentelyn jatkuessa, Suomen vapaakirjaan ei näissä tapauksissa liitetä tulevaa aikaa. Ruotsin jälkikarenssipäivät eivät siis vaikuta Suomen tulevaan aikaan. Koska Suomen eläkkeessä ei tällöin ole tulevaa aikaa, Ruotsi ei voi osittaa omaa tulevaa aikaansa pohjoismaisen sopimuksen perusteella, vaan se myöntää tulevan ajan täysimääräisenä.

Jos hakija on tullut työkyvyttömäksi työskentelyn jatkuessa Ruotsissa ja Ruotsi on vaikkapa lopullisella päätöksellä myöntänyt hänelle eläkkeen, johon on liitetty täysi tuleva aika Ruotsista, Suomen on laskettava hänelle tulevan ajan pro rata -eläke EUsäännösten mukaisesti. Eläkkeensaaja saa liikaa eläkettä Ruotsista, mutta Suomi ei voi sillä perusteella maksaa pelkkää vapaakirjaeläkettä. Ruotsi voi

Lakiosasto

29.6.1995

tarkistaa eläkkeensä ja osittaa tulevan ajan pohjoismaisen sopimuksen 15 artiklan nojalla saatuaan tiedon Suomen eläkepäätöksestä.

Ruotsissa päiväraha-aika kartuttaa ATP-pisteitä, joten pisteitä tulee Suomen eläketapahtumapäivää pidemmälle ajalle. Tulevaa aikaa ei muutoinkaan lasketa samalla suhdeluvulla Suomessa ja Ruotsissa. Suomi laskee oman eläkkeensä omien sääntöjensä mukaan siten, että Suomen eläketapahtuman jälkeen olevia Ruotsin vakuutuskausia ei oteta huomioon.

Ositettaessa tulevaa aikaa vakuutuskausiajaksi luetaan myös työttömyyskuukaudet.

3.3

Eläkkeen laskeminen, kun oikeus eläkkeeseen vain Suomesta

3.3.1

"Puhdas kansallinen"

Jos kahdessa tai useammassa EU-maassa työskennelleellä henkilöllä on oikeus työeläkkeeseen vain Suomesta, työeläke määrätään pelkästään Suomen työskentelyn ja Suomen lainsäädännön perusteella (ns. puhtaasti kansallisena). Edellytyksenä on, että eläkeoikeuden tai tulevan ajan oikeuden saamiseen ei tarvita toisen EU-maan vakuutuskausia (asetuksen 1408/71 49 artikla (1) (b) (ii)). Tämä puhdas kansallinen eläke voi olla täysitehoinen työkyvyttömyyseläke, työttömyyseläke, YVE, vanhuuseläke tai perhe-eläke.

Esimerkki

Henkilö on työskennellyt Suomessa ja viimeksi Ruotsissa. Suomen työsuhteen päättymisestä ei ennen YVEN eläketapahtumaa ole vielä kulunut yhtä vuotta, joten hänellä on oikeus täysitehoiseen eläkkeeseen Suomesta. Ruotsi ei myönnä eläkettä. YVE myönnetään Suomessa ns. puhtaasti kansallisena. Pro rata -eläkettä ei lasketa eikä pohjoismaista sosiaaliturvasopimusta sovelleta, koska Ruotsi ei myönnä eläkettä eikä Ruotsin vakuutuskausia tarvita tulevan ajan oikeuden eikä eläkeoikeuden syntymiseen.

3.3.2

Tulevan ajan oikeus muun EU-maan vakuutuskausien perusteella

Jos hakijalla on oikeus eläkkeeseen vain Suomesta, mutta hänellä ei ole enää oikeutta tulevaan aikaan Suomen lainsäädännön mukaisesti (esimerkiksi siitä syystä, että hän on Suomen työsuhteen päätyttyä työskennellyt riittävän kauan ulkomailta), muun EU-maan työskentely saattaa tuoda hänelle oikeuden tulevaan aikaan. Jos hakijan Suomen eläketapahtuma on sattunut hakijan työskennellessä muussa EU-maassa,

Lakiosasto

29.6.1995

hänellä on oikeus tulevaan aikaan asetuksen liitteen VI perusteella.

Tulevaa aikaa ei kuitenkaan oteta huomioon täysimääräisenä Suomen eläkettä laskettaessa, vaan ainoastaan vakuutuskausien suhteessa. Tällöin eläke lasketaan asetuksen mukaisena tulevan ajan pro rata -eläkkeenä. Eläke lasketaan tulevan ajan pro rata -eläkkeenä sen vuoksi, että muun EU-maan vakuutuskaudet tarvitaan tulevan ajan oikeuden saamiseksi (artikla 49 (1) (b) (ii)).

Esimerkki

Ruotsissa asuva henkilö jää työstä sairauslomalle ja saa sieltä sairauspäivärahaa 1.3.1994 alkaen. Hän on tullut työkyvyttömäksi Ruotsin työsuhteen kestäessä myös Suomen työeläkelaeissa tarkoitetulla tavalla. Ruotsi on myöntänyt hakijalle pysyvän työkyvyttömyyseläkkeen päivärahaikauden jatkoksi.

1.3.-94

[REDACTED]
Ruotsin työsuhde

[REDACTED]
sairauspäiväraha eläke

[REDACTED]
TEL-tösuuhde

[REDACTED]
TEL-eläke:
tulevan ajan pro rata -eläke

Vaikka Ruotsin eläke alkaa vasta päivärahaikauden päättyttyä, Suomen työkyvyttömyyseläke lasketaan heti sen alkaessa 1.3.1994 tulevan ajan pro rata -eläkkeenä, koska oikeus tulevaan aikaan Suomesta on syntynyt Ruotsin vakuutuskausien perusteella (liitemääräys VI, artikla 49 (1) (b) (ii)).

3.3.3

Eläkeoikeus muun EU-maan vakuutuskausien perusteella

Myös silloin kun toisen EU-maan vakuutuskausia tarvitaan eläkeoikeuden syntymiseksi, eläke lasketaan tulevan ajan pro rata -eläkkeenä, vaikka eläke myönnettäisiin vain Suomesta. YVEN saaminen edellyttää tulevan ajan oikeutta. Jos tulevan ajan oikeutta ei Suomesta enää ole, mutta hakija täyttää työskentelyn jatkuessa muussa EU-maassa muut YVEN edellytykset, YVE lasketaan tulevan ajan pro rata -eläkkeenä.

Pohjoismaisen sopimuksen 15 artiklaa ei tällöin YVEen sovelleta ensiksikin siitä syystä, että eläkettä ei myönnetä kahdesta Pohjoismaasta ja toisaalta siksi, että 15 artiklan mukainen vähennys voi kohdistua vain kansallisesti laskettuun eläkkeeseen, ei pro rata -säännöin laskettuun eläkkeeseen.

Lakiosasto

29.6.1995

Esimerkki

Henkilö on tullut YVEen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi ja hän täyttää muutkin YVEN saamisen edellytykset (lukuunottamatta tulevan ajan edellytystä) ollessaan työsuhteessa Ruotsissa. Ruotsi ei myönnä hänelle työkyvyttömyyseläkettä. Hänellä ei ole Suomen kansallisten säännösten perusteella enää oikeutta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen, koska tulevan ajan jälkikarenssiaika on jo kulunut umpeen viimeisen Suomen työsuhteen päättymisestä. Liitemääräyksen VI perusteella hän saa kuitenkin oikeuden tulevaan aikaan ja samalla oikeuden yksilölliseen varhaiseläkkeeseen.

Eläke lasketaan asetuksen 1408/71 artiklan 46 (2) mukaisesti ottamalla huomioon Ruotsin vakuutuskaudet eli tulevan ajan pro rata -eläkkeenä. Suomen vapaa-kirjaeläkkeeseen siis lisätään vakuutuskausien suhteessa palanen tulevaa aikaa. Ruotsin vakuutuskausia käytetään hyväksi YVE-oikeutta ja eläkkeen pro rata -laskentaa varten. Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen säännöksiä ei sovelleta, koska Ruotsi ei vielä myönnä eläkettä.

Ruotsi myöntää henkilölle Ruotsin sairauspäivärahan päätyttyä täysitehoisen työkyvyttömyyseläkkeen. Tällöin Ruotsi voi osittaa tulevan ajan pohjoismaisen sopimuksen 15 artiklan nojalla, koska henkilö saa jo Suomesta eläkettä, jossa on osa tulevaa aikaa.

3.4

Työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen

Kun Ruotsissa asuvalle henkilölle myönnetään Suomen työkyvyttömyyseläke samalle ajalle kuin Ruotsin päiväraha, eläke maksetaan Suomen sääntöjen mukaan eli Ruotsin päivärahan kanssa päällekkäin. Tältä osin sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee lainmuutosta, jonka mukaan myös Ruotsin sairauspäiväraha olisi vuoden ajan ensisijaista työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden.

Esimerkki 1

Jos henkilö on hakenut eläkettä vuonna 1993 ja EU-hakemuksen vireilletulopäivä on 1.1.1994, eläkettä maksetaan vuosi takautuvasti eli 1.2.1993 alkaen. Suomen eläke myönnetään kansallisena eläkkeenä ja 1.1.1994 alkaen eläkkeeseen tehdään tarkistus EU-sääntöjen mukaisesti. Ruotsi myöntää eläkkeen, joka alkaa 1.1.1994 jälkeen ja pitää tapausta täyden EU-kierroksen mukaisena.

Asetuksen 1408/71 liitteen VI mukainen tulevan ajan laskemissääntö koskee Suomen eläkettä riippumatta siitä, milloin Ruotsin eläke alkaa, jos Suomen eläketapahtuma on sattunut työssä ollessa. Suomen eläke

Lakiosasto

29.6.1995

lasketaan siis tulevan ajan pro rata -eläkkeenä
1.1.1994 alkaen.

SUOMEN ELÄKE VPK

1.1.1994

VAPAAKIRJA		EU-HAKEMUS
		TULEVAN AJAN PRO RATA -ELÄKE
	*väliaik. päätös	*lopullinen päätös
RUOTSIN TYÖSUHDE	***** PÄIVÄRAHA eläketapahtuma	RUOTSIN ELÄKE OSITETTU TULEVA AIKA

Suomi maksaa väliaikaisella päätöksellä vapaakirja-eläkettä, kunnes saa tiedon siitä, että eläketapahtuma Ruotsissa on sattunut työssä ollessa, sekä tiedot Ruotsin vakuutuskausista ja Ruotsin eläkkeen alkamisajasta (jos Ruotsin eläke alkaisi ennen 1.1.1994, sovellettaisiin suojasäännöstä). Kun tiedot on saatu, vapaakirja tarkistetaan tulevan ajan pro rata -eläkkeeksi takautuvasti 1.1.1994 alkaen.

Ruotsin eläkkeessä ositetaan tuleva aika pohjoismaisen sopimuksen 15 artiklan perusteella, koska Suomestakin myönnetään tulevan ajan pro rata -eläke.

Suomi lähettää eläkepäätöksensä Ruotsiin kahtena kappaleena sekä E 210 lomakkeen.

Esimerkki 2

Jos hakija asuu Suomessa, on tullut työkyvyttömäksi Suomessa työssä ollessaan ja hänellä on eläkeoikeus myös Ruotsista, menetellään seuraavasti:

Suomen työkyvyttömyyseläke alkaa ESA-ajan päätyttyä Suomen sääntöjen mukaan. Jos eläkkeen alkamisaika on ennen 1.1.1994, tälle ajalle lasketaan eläke ennen EU-säännöksiä voimassa olleiden säännösten mukaisesti ja eläke tarkistetaan 1.1.1994 alkaen EU-säännösten mukaiseksi.

Ruotsi myöntää oman eläkkeensä Ruotsin sääntöjen mukaisesta alkamisajasta. Suomen sairauspäiväraha siirtää Ruotsin eläkkeen alkamisaikaa. Ruotsi laskee eläkkeeseensä tulevan ajan (antagande poäng). Pro rata -eläkkeen Ruotsi laskee vain niissä tapauksissa, joissa ATP-pisteitä ei tuleva aika mukaan lukien ole vähintään kolmelta vuodelta. Muissa tapauksissa Ruotsi laskee eläkkeensä kansallisen ottaen huomioon tulevan ajan oletuspisteet.

Lakiosasto

29.6.1995

Suomi osittaa eläkkeensä tulevan ajan Pohjoismaisen sopimuksen 15 artiklan mukaisesti siitä alkaen, kun Ruotsin eläke alkaa, jos Suomen eläkepäättös on annettu väliaikaisena. Jos päätös on annettu lopullisena, tarkistus tehdään sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana Ruotsin eläkkeen myöntämisestä on tullut tieto eläkelaitokseen. Jos eläke halutaan tarkistaa taannehtivasti, lopullinen päätös voidaan korjata asiavirheenä, jos eläkkeensaaja siihen suostuu, tai voidaan pyytää päätöksen purkamista vakuutusoikeudelta.

Asetuksen 1408/71 49 artiklan 2 kohdan mukaan Suomen eläke tarkistetaan, kun eläkkeensaajalle myönnetään uusi eläke eli suojasäännöksen vaikutus lakkaa uuden eläkkeen myöntämisen vuoksi. Jos Ruotsin eläke alkaisi ennen 1.1.1994, suojasäännös tulisi sovellettavaksi.

SUOMEN ELÄKE

1.1.1994

TYÖSUHDE	ESA-AIKA	ELÄKE	EU-HAK.	TARK:OSITETTU TULEVA AIKA
*	*		*	*
tkv	hakemus		päättös	tark.päättös
				<u>RUOTSIN ELÄKE</u>
				tulevan ajan pro rata

3.5

Työkyvyttömyyseläke Suomesta entisin perustein

Jos eläke myönnetään Suomesta entisin perustein ja eläkkeensaajalla on oikeus tulevan ajan eläkkeeseen myös Ruotsista, Suomi soveltaa artiklan 15 sääntöjä ja osittaa tulevan ajan. Muutoin Suomen eläkkeen entiset perusteet pysyvät muuttumattomina eli vakuutuskaudet lasketaan entiseen eläketapahtumaan saakka ja tuleva aika liitetään siihen työsuhteeseen, johon se aikaisemmin myönnetyissä eläkkeissä oli liitetty.

Vakuutuskausitodistus on pyydettävä uudelleen maininnalla, että eläke lasketaan entisin perustein.

Jos Ruotsista myönnetään vapaakirjaeläke, Suomi myöntää eläkkeen Suomen kansallisten sääntöjen mukaan entisin perustein osittamatta tulevaa aikaa.

Lakiosasto

29.6.1995

3.6

Kertasuoritus ja EU-säännökset

Jos Suomen työeläkelaitos on ennen 1.1.1994 myöntänyt Ruotsissa asuvalle henkilölle täyden työkyvyttömyyseläkkeen kertasuorituksena ja Ruotsi on 1.1.1994 jälkeen myöntämässä hänelle tulevan ajan eläkkeen EU-säännösten mukaan, Suomen on tarkistettava vapaa-kirjaeläkkeensä.

EU-säännökset eläkkeen tarkistamisesta menevät yli TEL:n 19 b §:n 4 momentin säännöksen, jonka mukaan saman eläketapahtuman johdosta ei enää ole kertasuorituksen jälkeen oikeutta eläkkeeseen. Kertasuorituksena maksettu eläke voi EU-säännösten soveltamisen seurauksena muuttua paljonkin, jos eläkkeeseen liitetään tuleva aika ja eläkkeensaajalla on paljon aikaisempaa, muun eläkejärjestelmän alaista työskentelyä. Kun eläke tarkistetaan tulevan ajan pro rata-eläkkeeksi, siitä vähennetään, mitä hakijalle on jo suoritettu kertasuorituksena.

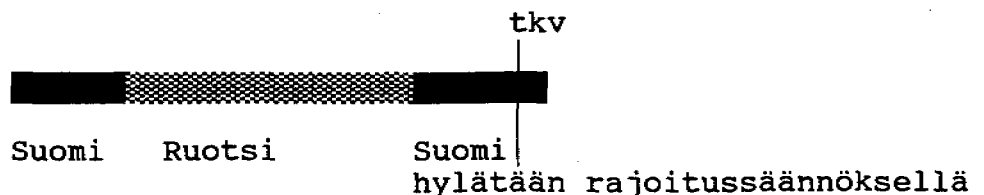
Jos kertasuorituksen määrä muuttuu vain vähän, ja asian käsittely myönnettävään etuun nähden on suhteeton, asia voidaan rauettaa. Eläketurvakeskukselle lähetetään tällöin vanha päätös Ruotsin käsittelevälle laitokselle toimitettavaksi.

3.7

Rajoitussäännöksen vaikutus tulevaan aikaan

Jos henkilö on Ruotsin työsuhteen jälkeen työskennellyt Suomessa ja tähän viimeiseen työsuhteeseen sovelletaan rajoitussäännöstä, tuleva aika ei liity Suomesta myönnettävään eläkkeeseen, vaikka henkilö tuli työkyvyttömäksi Suomessa työskentelyn jatkueksa. Tämä johtuu siitä, että Suomen liitemääräystä VI sovelletaan vain, jos hakija on tullut työkyvyttömäksi ulkomailla työsuhteen jatkuessa.

Sen sijaan tuleva aika liittyy Ruotsin eläkkeeseen Ruotsin liitemääräyksen VI perusteella, koska hakija oli Suomessa vakuutettuna eläketapahtuman sattuessa. Ruotsin tulevan ajan eläkkeeseen ei sovelleta pohjoismaisen sopimuksen 15 artiklaa, koska Suomesta myönnettävä eläke on vapaakirjaeläke ilman tulevaa aikaa.

Lakiosasto

29.6.1995

Rajoitussäännöksellä hylättävä työsuhde ilmoitetaan kokonaisvakuutuskausissa, mutta ei eläkkeen laskennassa huomioon otettavana kautena.

3.8

Eläkkeen karttuminen eläkkeellä ollessa, kun tuleva aika liitemääräyksen VI perusteella

Jos henkilölle on Suomesta myönnetty kansallisten säännösten perusteella täysitehoinen eläke ja hän on eläkkeellä ollessaan työssä Suomessa, hänen eläkeai-kaista työsuhdettaan ei vakuuteta eikä hänelle kartu siitä eläketurvaa (TEL:n 6 §:n 1 momentti). Tämä säännös koskee myös täysitehoista eläkettä, jossa tuleva aika on ositettu pohjoismaisen sosiaaliturva-sopimuksen perusteella.

Kun henkilö saa Suomesta työkyvyttömyyseläkettä tulevan ajan pro rata -eläkkeenä, hänen eläkeaikainen työskentelynsä Suomessa sen sijaan on vakuutettava ja siitä karttuu hänelle uutta eläketurvaa. Tällainen tulevan ajan pro rata -eläke ei ole täysitehoinen eläke, vaikka siinä onkin tulevaa aikaa.

3.9

Alle 1 kk:n työsuhde ja liitemääräyksen VI soveltaminen

Liitemääräyksen VI soveltaminen edellyttää, että toisessa EU-maassa on vakuutuskausia. Vakuutuskausia ei kuitenkaan välttämättä tarvitse olla siitä työsuhteesta, jonka jatkuessa eläketapahtuma on sattunut. Eläke lasketaan liitemääräystä VI soveltaen, jos työntekijä on tullut työkyvyttömäksi työssä ollessaan, vaikka tämä työsuhde olisi jatkunut alle kuukauden.

3.10

Vanha MEL-eläke ja EU-säännösten mukainen TEL-eläke

Kun henkilö on työskennellyt Suomessa ja Ruotsissa, jäänyt MEL-vanhuuseläkkeelle ennen 1.1.1991 ja TEL:n ja Ruotsin vanhuuseläkeikä täyttyy 1.1.1994 tai sen jälkeen, TEL-eläke lasketaan EU-sääntöjen mukaan. MEL-eläke lasketaan tällöin samoilla säännöillä kuin se on myönnetty eli vanhoin säännöin ottaen huomioon Ruotsin vakuutuskaudet.

Koska eläketapahtuma on sattunut ennen 1.1.1991, eläkelaitokset vastaavat kukin omista osuuksistaan. Viimeisen laitoksen periaatetta noudatettaisiin, jos eläketapahtuma olisi sattunut 1.1.1991 jälkeen.

Lakiosasto

29.6.1995

3.11

Pro rata -laskenta Ruotsissa

Ruotsissa eläke lasketaan pro rata -säännöillä vain, jollei eläkkeenhakijalla ole Ruotsista kolmea ATP-pistevuotta. Tällöin Ruotsi tarvitsee toisen maan vakuutuskausia eläkeoikeuden syntymiseksi, koska ilman niitä Ruotsista ei olisi oikeutta ATP-eläkkeeseen.

Muussa tapauksessa Ruotsi katsoo, että sen kansallisen lainsäädännön mukainen eläke on aina suurempi kuin pro rata -eläke.

Jos Ruotsista myönnetään täysitehoinen eläke ja Suomen eläkkeessä on myös tuleva aika (asetuksen liitteen VI perusteella tai Suomen jälkikarenssin perusteella), Ruotsi osittaa oman tulevan aikansa pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen 15 artiklan perusteella.

3.12

Kuntoutusrahan laskeminen

Jos kuntoutusrahan hakija on ollut työssä EU-maassa, sovelletaan asetuksen 1408/71 liitteen VI määräyksiä tarkasteltaessa hänen oikeuttaan tulevaan aikaan. Tällöin joudutaan joskus hankkimaan ulkomaan vakuutuskaudet kuntoutusrahoikeuden selvittämiseksi.

Eläkkeensaajan kuntoutusrahaa määrättäessä 10 % lasketaan sen eläkkeen perusteella, jota eläkkeensaaja saa. EU-kierrosta ei siten käynnistetä kuntoutusrahan vuoksi. Jos eläke on myönnetty ennen 1.1.1994, kuntoutusraha on 10 % tästä eläkkeestä. Jos eläke on myönnetty EU-säännösten mukaisena, kuntoutusraha on 10 % pro rata -eläkkeestä tai kansallisesta eläkkeestä eli siitä eläkkeestä, joka eläkkeensaajalle on myönnetty.

Sellaiselle henkilölle, joka ei saa eläkettä, kuntoutusraha lasketaan kansallisten säännösten mukaan lasketun työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Tällöin pro rata -eläkettä ei lasketa.

3.13

Voimaantulovaiheen suojasäännös

Asetuksen 574/72 artiklan 118 suojasäännöksen soveltamiseksi edellytetään, että

- eläketapahtuma on sattunut ennen 1.1.1994,
- päätös on annettu 1.1.1994 tai sen jälkeen ja
- eläke on alkanut ennen 1.1.1994.

Lakiosasto

29.6.1995

Suojasäännöstä ei sovelleta, jos eläketapahtuma on sattunut joulukuussa 1993 ja eläke on myönnetty 1.1.1994 alkaen.

Suojasäännöstä sovellettaessa verrataan

- henkilön kaikkien ennen 1.1.1994 voimassa olleiden säännösten mukaan laskettujen (kansallinen ja sosiaaliturvasopimukset) Suomen työeläkkeiden ja ulkomaiden työeläkkeiden summaa
- siihen Suomen työeläkkeiden ja ulkomaiden työeläkkeiden summaan, joka on laskettu EU-säännösten mukaan.

Suojasäännöksellä taataan hakijalle aikaisempien kansallisten säännösten mukainen eläke, jos eläke EU-säännöksin laskettuna olisi pienempi.

(Eläkkeen laskeminen suojasäännöstä sovellettaessa ks. yleiskirje A 70/93 kohta 3.7.2.)

3.14

Sekalaista

Lykkäyskorotus/varhennusvähennys tehdään aina vasta maksettavaan pro rata -eläkkeeseen.

Kun alkuperäinen työkyvyttömyyseläke on laskettu vähimmäiseläkesäännösten mukaan, lasketaan teoreettisessa eläkkeessä sekä ansaitun että vähimmäissäännön mukainen eläke ja valitaan lopputulokseltaan suurempi.

Yhteensovitetun teoreettisen eläkkeen ylitte jaetaan eri eläkelakien mukaisten eläkkeiden kesken, jos tuleva aika ja korotettu karttuma eivät riitä peittämään ylitettä.

3.15

Liikennevakuutus- ja tapaturmakorvausten yhteensovitus

Jos toisen EU-maan (so)lita-etuus on ensisijainen kyseisen maan työeläkkeeseen nähden tai jos etuutta ja työeläkettä maksetaan rinnakkain, (so)lita-etuus otetaan huomioon Suomen työeläkettä yhteensovitetussa.

Jos toisen maan (so)lita-etuus on toissijainen kyseisen maan työeläkkeeseen nähden, etuutta ei oteta huomioon Suomen työeläkettä yhteensovitettaessa.

Liitteenä 2 on luettelo tapaturmaeläkkeen ensisijaisuudesta/toissijaisuudesta EU-maissa. Eri EU-maiden liikennevakuutusten käyttäytyminen eläkkeisiin nähden selvitetään tapauksittain.

Lakiosasto

29.6.1995

4
PÄÄTÖKSET4.1
Väliaikainen päätös

Jos viimeisen työskentelyvuoden osalta ei ole käytettävissä Ruotsin ATP-pistetietoja, Suomen eläkelaitos voi antaa väliaikaisen päätöksen ilman viimeisiä pistetietoja. Eläkelaitos voi halutessaan arvioida vakuutuskaudet viimeiselle vuodelle. Ruotsi antaa uuden päätöksen vahvistettuaan viimeisen vuoden pistetiedot. Suomi antaa lopullisen päätöksen, kun viimeisen työskentelyvuoden pisteet on saatu.

Jos hakija on viimeksi työskennellyt Suomessa ja sitä ennen Ruotsissa, ns. vanha kansallinen eläke on mahdollisesti liian suuri ja pelkkä puhdas vapaakirja taas voi olla hakijan kannalta kohtuuttoman pieni. Tällöin eläkelaitos voi laskea ositetun tulevan ajan oikeuden arvioimalla sen U-liitteen tai lomakkeen E 207 perusteella ja antaa väliaikaisen päätöksen.

4.2
Lopullinen päätös

Suomesta annettavat hylkäävät työkyvyttömyyseläke- ja YVE-päätökset annetaan lopullisina muutoksenhakuohjeineen ja postitetaan suoraan eläkkeenhakijalle, jolloin hänellä on välittömästi oikeus hakea muutosta päätökseen. Muut hylkäävät päätökset annetaan lopullisena, mutta lähetetään hakijalle ilman muutoksenhakuohjetta. Pohjoismaiden osalta päätökset annetaan aina muutoksenhakuohjeineen (ks. kohta 4.7).

Eläkettä myönnettäessä lopullista päätöstä ei aina voida antaa kohtuulliseksi katsottavassa käsittelyajassa, jos jäädään odottamaan lopullista tietoa kaikista EU-maista, joissa hakemus on käsiteltävänä.

Kun eläke myönnetään väliaikaisella päätöksellä, eläkkeensaaja joutuu odottamaan ratkaisua monissa muissa hänen toimeentuloonsa vaikuttavissa asioissa. Esim. veroviranomaiset eivät vahvista eläkeläisen veroprosenttia eikä Kela aina myönnä lisäosaa ja asumistukea väliaikaisen päätöksen perusteella.

Edellä esitetyistä seikoista johtuen eläkelaitos voi antaa lopullisen eläkepäätöksen väliaikaisen ratkaisun sijasta pääsääntöisesti seuraavissa tapauksissa:

Lakiosasto

29.6.1995

4.2.1

Vanhuuseläkkeet

Vanhuuseläkepäättös voidaan antaa lopullisena lähtökohtaisesti niissä tilanteissa, joissa vanhuuseläkkeeseen ei tule korotettua karttumaa toisen EU-maan vakuutuskausien perusteella. Vaikka pieni korotetun karttuman mahdollisuus olisikin, eläkkeensaajalle ei tule oikeudenmenetystä siitä, että hän on saanut päätöksensä nopeammin lopullisena ilman korotetun karttuman osuutta.

Kun eläkelaitos saa vakuutuskausitiedot, se laskee eläkkeen EU-säännöksiin. Jos eläke suurenee, eläkelaitos antaa oikaisupäätöksen ja korottaa eläkkeen määrää eläkkeen alkamisesta lukien. Jos eläke pienenee, esim. yhteensovituksen vuoksi, eläkelaitos pienentää eläkettä tiedoksisaantia seuraavan kuukauden alusta alkaen.

Lopullinen vanhuuseläkepäättös lähetetään käsittelevälle laitokselle.

4.2.2

Seurannaisvapaakirjat

Seurannaisvapaakirja, myös kertasuorituksena maksettava, voidaan myöntää lopullisella päätöksellä.

Seurannaislaitos lähettää vapaakirjapäätöksen laskelmineen kahtena kappaleena teoreettiseen laitokseen odottamatta teoreettisen laitoksen päätöstä. Teoreettinen laitos puolestaan toimittaa sen oman päätöksensä kera käsittelevälle laitokselle. Ks. lakiosaston tiedote 7/95.

4.2.3

Työttömyyseläke

Työttömyyseläkkeestä voidaan antaa heti lopullinen päätös. Ruotsista ei voi saada työttömyyseläkettä ja Ruotsin varhennettuun vanhuuseläkkeeseen ei liity tulevaa aikaa.

Jos työttömyyseläkettä saava henkilö hakee Ruotsista työkyvyttömyyseläkettä ja Ruotsi myöntää hänelle täysitehoisen työkyvyttömyyseläkkeen, Suomen eläkelaitos tarkistaa työttömyyseläkkeen määrän (osittaa tulevan ajan) tiedoksisaantia seuraavan kuukauden alusta.

4.3

Lopullinen päätös harkinnan jälkeen

Edellä mainittujen lisäksi eläkelaitos voi antaa lopullisen päätöksen harkinnan jälkeen seuraavissa tapauksissa:

Lakiosasto

29.6.1995

4.3.1

Vapaakirjaeläkkeet

Jos eläkkeenhakija asuu Suomessa ja näyttää erittäin todennäköiseltä, että toisenkin maan eläke jää vapaakirjaksi, päätös voidaan antaa heti lopullisena.

Jos käsittelevä laitos on muussa maassa eli eläkkeenhakija asuu ulkomailla, hakijan oikeutta tulevan ajan eläkkeeseen ei voi tietää. Tällöin on yleensä syytä odottaa vakuutuskausitodistusta.

4.3.2

Tulevan ajan eläke vain Suomesta

Joissakin tapauksissa eläkelaitos saattaa riittäväällä varmuudella päätellä, että muun maan eläkkeeseen ei liitetä tulevaa aikaa. Näin on silloin, kun toisen EU-maan eläkkeeseen ei kuulu tulevaa aikaa. Tällöin lopullisen eläkepäätöksen antaminen voi olla mahdollista.

Ruotsin tulevan ajan oikeuden saamiseksi näyttää riittävän, että Suomen eläkkeeseen liittyy tuleva aika, vaikkapa jälkikarenssiajan perusteella. Kun Ruotsin myöntämässä eläkkeessä on tuleva aika, on Suomella oikeus pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen nojalla osittaa oma tuleva aikansa.

Eläkepäätös siis kannattaa yleensä antaa väliaikaisena silloinkin, kun Suomessa oikeus tulevaan aikaan tulee jälkikarenssiajan perusteella.

4.3.3

Työkyvyttömyyseläkkeiden jatkopäätökset

Kun määräaikainen työkyvyttömyyseläke on laskettu EU-säännöin, jatkopäätös voidaan antaa heti lopullisena. Jatkohakemus on käsitelty ilman EU-kierrosta, joten yhteenvetopäätöstä ei laadita.

Lomaketta E 210 ei täytetä, jos eläkkeensaaja asuu ulkomailla.

4.4

Lopullinen päätös osaeläkeoikeudesta

Kun hakijalle myönnetään osatyökyvyttömyyseläke esim. työhönpaluun tukemiseksi ja hakija haluaa päästä valittamaan päätöksestä, päätös voidaan antaa eläkeoikeuden osalta lopullisena, vaikka se muutoin olisi väliaikainen. Päätös annetaan eläkeoikeuden osalta lopullisena vain, jos eläkkeenhakija sitä vaatii.

Lakiosasto

29.6.1995

Jos eläkelaitos on jo antanut päätöksen väliaikaisena, se voi antaa uuden päätöksen, jossa eläkeoikeutta koskevaan osaan annetaan muutoksenhakuoikeus.

Eläkelaitos voi kirjoittaa päätökseen esimerkiksi seuraavasti: "Jos olette tyytymätön siihen, että työkyvyttömyyseläkkeenne on myönnetty osaeläkkeenä, voitte hakea tähän päätökseen muutosta tältä osin oheisen muutoksenhakuohjeen mukaisesti. Muilta osin päätös on väliaikainen eikä siihen voi hakea muutosta. Annamme lopullisen päätöksen, kun olemme saaneet ulkomailta tiedot työskentelystänne siellä."

4.5

Lopullinen päätös työkyvyttömyyseläkkeestä

Jos Suomesta on myönnetty työkyvyttömyyseläke väliaikaisella päätöksellä siten, että tuleva aika on ositettu pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen 15 artiklan perusteella, ja Ruotsi hylkää eläkehakemuksen, Suomi voi antaa lopullisen päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä heti saatuaan tiedon Ruotsin hylkäävästä päätöksestä. Ruotsin päätöksen lainvoimaisuutta ei tarvitse odottaa. Koska Ruotsista ei myönnetäkään eläkettä, niin kuin väliaikaista päätöstä annettaessa on oletettu, tuleva aika myönnetään Suomesta osittamattomana.

Jos Suomen eläkelaitos on antanut lopullisen päätöksen täysitehoisesta kansallisesta eläkkeestä ja sen jälkeen tulee tieto Ruotsin eläkkeen myöntämisestä (esim. valituksen vuoksi), Suomen eläkkeen määrä tarkistetaan (tuleva aika ositetaan) tiedoksisaanti-kuukautta seuraavan kuukauden alusta.

4.6

Lopullinen päätös useista väliaikaisista päätöksistä

Kun eläkelaitos on myöntänyt henkilölle useilla väliaikaisilla päätöksillä määräaikaista työkyvyttömyyseläkettä, se voi myöhemmin annettavaan lopulliseen päätökseen sisällyttää kaikki nämä eläkejaksot.

Eläkelaitos voi tehdä eläketapahtumarekisteriin erillisen ilmoituksen jokaisesta jaksosta tai yhden ilmoituksen koko jaksosta.

Periaatteessa samassa päätöksessä voidaan antaa lopullinen päätös ajalta ennen 1.1.1994 ja väliaikainen päätös tämän jälkeiselle ajalle, mutta valitusosoitus annetaan vain lopulliseen päätökseen. Lopullisesta eläkkeestä ja väliaikaisesta päätöksestä tehdään erilliset eläketapahtumailmoitukset.

Lakiosasto

29.6.1995

4.7

Lopullisen päätöksen lähettäminen

Pohjoismaiden eläkelaitokset lähettävät kaikki lopulliset päätökset laskelmineen ja muutoksenhakuohjeineen suoraan niille hakijoille, jotka kuuluvat pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen piiriin. Käsittelyä varten päätös lähetetään laskelmineen kahtena kappaleena ja käsittelevä laitos tekee niistä yhteenvedon lomakkeelle N 211. Tämä koskee sopimuksen mukaan Pohjoismaiden kansalaisia, muita henkilöitä, joihin on sovellettu jonkin Pohjoismaan lainsäädäntöä, pakolaisia, valtiottomia ja henkilöitä, jotka johtavat oikeutensa edellä mainituista (perheenjäsenet). Käytännössä määräys koskee kaikkia Pohjoismaissa työskennelleitä eläkepäätöksen saajia (yleiskirje A 19/94 kohta 6).

Muualla kuin jossakin Pohjoismaassa asuva henkilö saa myönteisen päätöksen vasta sitten, kun käsittelevä laitos lähettää yhteenvetopäätöksen liitteineen (päätöksineen ja laskelmineen). Hänelle Suomen eläkelaitos ilmoittaa joko kirjeellä tai päätösjäljennöksellä, jossa ei ole valitusosoitusta, myönnetystä eläkkeestä ja siitä, että varsinainen päätös ja muutoksenhakuohje tulevat yhteenvetopäätöksenä.

Jos eläkelaitos on myöntänyt eläkkeen ensin väliaikaisella päätöksellä eikä eläkkeen määrä muutu lopullisessa päätöksessä, ei eläkelaitoksen tarvitse enää ilmoittaa hakijalle lopullisesta päätöksestä. Käsittelyä varten päätös lähetetään lopullinen päätös laskelmineen ja muutoksenhakuohjeineen ja eläkkeensaaja saa sen yhteenvetopäätöksen liitteinä.

Jos henkilölle on annettu alkuvuodesta 1994 varhennettua vanhuuseläkettä koskeva lopullinen päätös eikä eläkkeen määrä EU-säännöin laskettuna muutu, eläkelaitos voi lähettää antamansa lopullisen päätöksen vastaukseksi muusta EU-maasta myöhemmin tulleeseen EU-eläkehakemukseen. Eläketurvakeskus välittää päätöksen, lomakkeen E 210 sekä vakuutuskausitodistuksen E 205 toiseen EU-maahan ja lomakkeella E 001 ilmoitetaan, etteivät EU-säännökset vaikuta eläkkeen määrään.

Eläkelaitos lähettää käsittelevälle laitokselle päätöksen liitteeksi aina myös kaksi eläkelaskelmaa, jotta eläkkeensaaja saa tietää, miten eläke on määrätty.

Lomake E 210

Jos eläkkeensaaja asuu ulkomailla, eläkelaitos täyttää lomakkeen E 210. Eläkelaitos lähettää sen päätöksensä ja laskelmansa mukana Eläketurvakeskukselle

Lakiosasto

29.6.1995

lähetettäväksi ulkomaan käsittelevälle laitokselle. Lomakkeella E 210 välitetään tiedot toiseen maahan eri EU-maiden antamista eläkepäätöksistä. Lomakkeen tarkoituksena on helpottaa vieraskielisten päätösten ymmärtämistä.

Lomakkeeseen E 210 merkitään eläkkeen alkuperäinen alkamisaika ja eläkkeen määrä alkamisajan suuruisena.

4.8

Yhteenvetopäätösten rekisteröinti

Kun yhteenvetopäätökseen on liitetty vanha kansallinen vanhuuseläkepäätös, ei yhteenvetopäätöstietoja voi tallettaa eläketapahtumarekisteriin toistaiseksi. Kansalliseen päätökseen liittyvä yhteenvetotieto talletetaan Eläketurvakeskuksen UM-jaoston käsitteilytietoihin VIRE-kantaan, josta tiedot ovat kyselyssä näyttöpäätteellä. Tiedoksiotetta ei näistä tapauksista voida toistaiseksi antaa. Myöhemmin ilmoitetaan, ovatko uudentyyppiset yhteenvedot tallettavissa eläketapahtumarekisteriin.

Ruotsin päätösten myöntöperustetieto eläketapahtumarekisterissä ei aina ole luotettava, koska Ruotsin eläkepäätöksistä ei kaikissa tapauksissa ilmene, onko kysymyksessä vapaakirjaeläke vai tulevan ajan eläke.

Kun UM-jaosto rekisteröi eläketapahtumatietoja, myöntöperustetieto jätetään epävarmassa tapauksessa täyttämättä.

PERUSMÄÄRÄ RUOTSISSA

BASBELOPP I SVERIGE

1960	4 200 kr	1977	10 700 kr
1961	4 300	1978	11 800
1962	4 500	1979	13 100
1963	4 700	1980	13 900
1964	4 800	1981	16 100
1965	5 000	1982	17 800
1966	5 300	1983	19 400
1967	5 500	1984	20 300
1968	5 700	1985	21 800
1969	5 800	1986	23 300
1970	6 000	1987	24 100
1971	6 400	1988	25 800
1972	7 100	1989	27 900
1973	7 300	1990	29 700
1974	8 100	1991	32 200
1975	9 000	1992	33 700
1976	9 700	1993	33 712
		1994	35 200
		1995	35 700

TAPATURMAELÄKKEET EU-MAISSA

	Yleinen eläke	Tapaturmaeläke ensisij. toissij. (tai molemmat eläkkeet)	Hallinto oma sama yleis- sen kanssa
Islanti	X		X
Norja	X		X
Ruotsi		X	X
Tanska		X - 67 v.	X
Alankomaat	X		(ei vakuutusta)
Belgia		X	X
Espanja	X		X
Irlanti	X		X
Iso-Britannia		(molemmat eläkkeet)	X
Italia, toimih. työnt.	X	X	X
Itävalta		X	X
Kreikka	X		X
Luxemburg		(molemmat; enintään 5 parhaan v:n keskipalkka)	X
Portugali		X	X
Ranska		(kaikki; ei yhteensov.)	X
Saksa		(molemmat; yhteen- sovitus 80% palkasta)	X